

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА ІСТОРІЇ ТА ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач випускової кафедри
_____ (І. І. Тюрменко)
« _____ » _____ 2023 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)**

ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ
ОС «БАКАЛАВР»

Тема: «Вебсайт Житомирської районної державної адміністрації як документально-інформаційна система»

Виконавець: здобувачка вищої освіти ДК-421 Мошківська Дарина Ігорівна

Керівник: кандидат історичних наук, доцент Халецька Леся Пилипівна

Нормоконтролер: кандидат історичних наук, доцент Халецька Леся Пилипівна

(підпис)

Київ 2023

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет лінгвістики та соціальних комунікацій
Кафедра історії та документознавства
Галузь знань – 02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність – 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»
Освітньо-професійна програма – «Документознавство та інформаційна діяльність»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ І. І. Тюрменко

« ____ » _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ **на виконання кваліфікаційної роботи** Мошківської Дарини Ігорівни

1. Тема кваліфікаційної роботи: «Вебсайт Житомирської районної державної адміністрації як документально-інформаційна система», затверджена наказом ректора від «21» квітня 2023 р. №544/ст.

2. Термін виконання роботи: з 22.05.2023 р. до 25.06.2023 р.

3. Вихідні дані до роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків загальним обсягом 68 сторінок, з них обсяг основного тексту – 53 сторінки, список використаних джерел нараховує 33 позиції.

4. Зміст пояснювальної записки: Вступ. Розділ 1. Теоретичні засади функціонування вебсайту органу виконавчої влади в Україні як документально-інформаційної системи. Розділ 2. Вебсайт Житомирської районної державної адміністрації як система. Висновки. Список використаних джерел. Додатки.

5. Перелік обов'язкового ілюстративного матеріалу: скріншот офіційного вебсайту Житомирської РДА; скріншот офіційної сторінки Житомирської РДА у соціальній мережі «Фейсбук»; фото будівлі та приміщення Житомирської РДА.

6. Календарний план-графік

№ пор.	Завдання	Термін виконання	Відмітка про виконання
1.	Визначення та обґрунтування теми кваліфікаційної роботи	20.03.2023	
2.	Оформлення завдання на виконання кваліфікаційної роботи. Складання плану роботи. Узгодження з керівником	24.03.2023	
3.	Визначення об'єкта, предмета, мети, завдань дослідження. Підбір, опрацювання, вивчення літератури та джерел з теми дослідження	28.03.2023	
4.	Виконання індивідуальних завдань з теми роботи	07.04.2023	
5.	Написання основної частини, вступу та висновків	08.05.2023	
6.	Оформлення роботи та подання її на перше читання керівникові	12.05.2023	
7.	Опрацювання зауважень та виправлення недоліків	24.05.2023	
8.	Попередній захист кваліфікаційної роботи	25.05.2023	
9.	Проходження нормоконтролю	05.06.2023	
10.	Подання роботи на перевірку на плагіат	08.06.2023	
11.	Подання роботи на рецензування	13.06.2023	
12.	Подання остаточного варіанта на кафедру	16.06.2023	
13.	Захист роботи	20.06.2023	

7. Консультанти з окремих розділів

Розділ	Консультант (посада, П.І.Б.)	Дата, підпис	
		Завдання видав	Завдання прийняв

8. Дата видачі завдання: «20» березня 2023 р.

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Л. П. Халецька
(підпис керівника)

Завдання прийняв до виконання _____ Д. І. Мошківська
(підпис випускника)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи ОС «Бакалавр» на тему: «Вебсайт Житомирської районної державної адміністрації як документально-інформаційна система»: 68 сторінок, 33 використаних джерела, 3 додатки.

ДОКУМЕНТАЛЬНО-ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА, ВЕБСАЙТ, ЖИТОМИРСЬКА РАЙОННА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ, УСТАНОВА.

Об'єкт дослідження – вебсайт місцевого органу державної виконавчої влади України як документально-інформаційна система.

Предмет дослідження – вебсайт Житомирської РДА як документально-інформаційна система.

Мета дослідження – узагальнення знань про теоретичні та практичні засади функціонування вебсайту Житомирської РДА як документально-інформаційної системи.

Методи дослідження: структурно-функціональний аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення та метод бібліографічного аналізу.

У кваліфікаційній роботі висвітлено стан нормативно-правового регулювання діяльності вебсайтів органів виконавчої влади. Охарактеризовано поняття системи, її структуру та функції. Розглянуто вебсайт як документально-інформаційну систему.

Проаналізовано організацію та функціональні можливості вебсайту Житомирської РДА. У роботі вперше досліджено та охарактеризовано структуру та зміст документально-інформаційних ресурсів вебсайту Житомирської районної державної адміністрації. Визначено проблеми функціонування вебсайту Житомирської РДА як документально-інформаційної системи та запропоновано шляхи їх вирішення.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВЕБСАЙТУ ОРГАНУ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ ЯК ДОКУМЕНТАЛЬНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ	13
1.1. Нормативно-правове регулювання діяльності вебсайтів органів виконавчої влади	13
1.2. Поняття системи, її структура та функції	20
1.3. Вебсайт як документально-інформаційна система.....	26
РОЗДІЛ 2. ВЕБСАЙТ ЖИТОМИРСЬКОЇ РАЙОННОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ ЯК СИСТЕМА	34
2.1. Вебсайт Житомирської РДА: організація та функціональні можливості ..	34
2.2. Структура та зміст документально-інформаційних ресурсів вебсайту Житомирської РДА	40
2.3. Проблеми функціонування вебсайту Житомирської РДА як документально-інформаційної системи та шляхи їх вирішення.....	50
ВИСНОВКИ	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	60
ДОДАТКИ	66

ВСТУП

Актуальність дослідження. В сучасних умовах світової інтеграції, яка охоплює різноманітні сфери суспільного життя, вебсайт стає глобальною комунікативною платформою для вирішення значної кількості завдань. Це відбувається з кількох причин. По-перше, зростання доступності технологій та інтернету, що дозволяє людям з усього світу швидко та ефективно спілкуватися, обмінюватися інформацією та знаходити нові можливості для розвитку та освіти. По-друге, вебсайти стали ефективним інструментом для залучення нових клієнтів, забезпечення інформаційної підтримки, реклами та маркетингу.

У сучасному світі вебсайти використовуються для вирішення різноманітних завдань, серед яких можна виділити:

- продаж товарів та послуг. Вебсайти дозволяють компаніям представляти свої товари та послуги, рекламувати їх та забезпечувати можливість замовлення і покупки через інтернет;

- комунікація зі споживачами та клієнтами. Вебсайти дозволяють компаніям забезпечувати зручний та швидкий зв'язок зі своїми клієнтами та споживачами, надавати інформацію про свої товари та послуги, а також відповідати на запитання та звернення;

- комунікація органів державної виконавчої влади з громадянами. Вебсайти стають платформою для забезпечення відкритості та прозорості роботи органів влади. На вебсайтах органів державної влади можна знайти інформацію про роботу цих органів, їхні функції та повноваження, а також звернутися до влади з питаннями, пропозиціями чи скаргами.

Місцевим органом державної виконавчої влади в Україні є районна державна адміністрація (далі – РДА). У межах своїх повноважень вона здійснює виконавчу владу на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці країни (район), а також реалізує повноваження, делеговані їй відповідною радою. Повноваження районних державних

адміністрацій в Україні передбачають виконання різноманітних функцій з організації і забезпечення розвитку соціально-економічної сфери, інфраструктури, культури, освіти, здоров'я, екології, житлово-комунального господарства та інших сфер життєдіяльності району. Крім того, РДА відповідає за здійснення державного управління відповідно до законодавства, контроль за додержанням законності та охороною прав і свобод громадян, а також забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування на відповідній території.

Створення вебсайтів для РДА є важливим, оскільки це дозволяє забезпечити ефективну комунікацію з громадою та забезпечити доступ до інформації про роботу державного органу, його повноваження та діяльність. Вебсайт створюється для того, щоб мати змогу отримувати повну і достовірну інформацію про роботу районної адміністрації, її структурних підрозділів, анонси запланованих заходів, новини про важливі події у житті.

Саме вебсайт органу влади є комунікативною основою, яка пов'язує його з отримувачами адміністративних послуг, тобто з громадою. Тому нераціонально використовувати офіційний вебсайт органу місцевого самоврядування виключно як електронну дошку оголошень, електронний інформаційний стенд або як промоційний продукт, створений для зовнішньої аудиторії. Основна функція вебсайту РДА – інформаційно-кумулятивна. Вона складається з того, що інформація, яку виробляє РДА, накопичується, формується та зберігається у вигляді електронних документів, груп документів та підсистем.

Сайт РДА розглядається як цілісна документально-інформаційна система, яка характеризується властивостями соціальних систем, взаємопов'язаних з функціями самої РДА як місцевого органу виконавчої влади, що її створює, оскільки РДА притаманна: єдність мети, функціональна самодостатність, ієрархічна внутрішня організація, субординація системних зв'язків між її структурними компонентами (підсистемами та елементами), що

не зводяться до суми властивостей цих компонентів, а створюють нову інформаційну якість, яка захищена авторським правом.

Дослідження вебсайту як цілісної документально-інформаційної системи є важливим з декількох причин. По-перше, вебсайт є важливим засобом комунікації між органами державної влади та громадянами. Він містить значну кількість інформації, яка може стосуватися різних сфер життя, а також містить інформацію про рішення, які приймає державний орган. Тому дослідження вебсайту може допомогти визначити, наскільки ця інформація доступна та зрозуміла для громадян, а також наскільки ефективно вебсайт виконує свої функції. По-друге, вебсайт є складною документально-інформаційною системою, яка містить різноманітну інформацію, таку як законодавство, звіти, протоколи, договори, новини та інше. Тому дослідження вебсайту як цілісної документально-інформаційної системи може допомогти виявити та проаналізувати проблеми, пов'язані з управлінням документами та інформацією, та запропонувати шляхи вдосконалення цієї системи.

Отже, дослідження теми кваліфікаційної роботи є важливим для поліпшення доступності інформації, забезпечення прозорості та відкритості роботи державних органів, підвищення ефективності документообігу та забезпечення захисту даних.

Державною владою, згідно до міжнародних зобов'язань України та у відповідності до демократичних перетворень у державі, прийнято низку нормативно-правових актів, які регулюють питання створення та функціонування вебсайтів, насамперед вебсайтів органів виконавчої влади, їх наповнення контентом. «Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади», затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 4 січня 2002 року № 3 [8] встановлює правила оприлюднення в мережі «Інтернет» інформації про діяльність органів виконавчої влади, зобов'язує органи виконавчої влади створювати офіційні вебсайти та розміщувати на них необхідну інформацію про свою діяльність.

«Порядок функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади», затверджений Наказом Державного комітету інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України, Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 25 листопада 2002 року № 327/225, встановлює вимоги до створення, функціонування та підтримки вебсайтів органів виконавчої влади в Україні [10]. Зокрема, він визначає вимоги до дизайну та структури вебсайтів, до забезпечення їх безпеки та захисту інформації, процедур зберігання та обробки персональних даних користувачів, а також до процедур розміщення та оприлюднення інформації на вебсайтах.

12 червня 2019 року Уряд ухвалив Постанову Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо функціонування офіційних вебсайтів органів виконавчої влади» [9]. Постанова містить пропозиції щодо удосконалення структури та змісту інформації на цих сайтах, забезпечення їхньої доступності для людей з обмеженими можливостями, а також удосконалення системи електронного взаємодії з громадянами та підприємствами.

23 червня 2022 року Наказом Міністерства цифрової трансформації України № 57 затверджено «Вимоги до дизайну офіційних вебсайтів (вебпорталів) органів виконавчої влади та офіційних вебресурсів, що пов'язані з діяльністю органів виконавчої влади, та Єдиного вебпорталу Кабінету Міністрів України» [12], в якому викладено вимоги до дизайн-коду, елементів інтерфейсу офіційного вебсайту та використовуваних кольорів.

З 16 липня 2022 року набрали чинності низка нових норм Закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної» [7]. Відповідно до частини шостої статті 27 всі вебсайти, веб-сторінки в соціальних мережах та інтернет-представництва органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій державної і комунальної форм власності, засобів масової інформації, суб'єктів господарювання, що реалізують товари і послуги в Україні та зареєстровані в Україні повинні бути виконані державною мовою.

Дослідженням окремих аспектів функціонування вебсайту займаються такі науковці, Корж І. [23], Корнута В. [24], Серов Ю. [27], Толокнов А. [32] та інші.

У роботі Ю. Серова «Проблеми функціонування веб-сайтів міських рад невеликих міст України» [27] розглянуто типові помилки та проблеми функціонування вебсайтів органів місцевого самоврядування, зокрема міських рад невеликих міст України. Автором перелічено вимоги до офіційних вебпорталів та нормативно-правові документи, які регламентують ці вимоги; наведено основні недоліки вебсайтів та рекомендації щодо їх покращення.

А. Толокнов у статті «Аналіз доступності сайтів органів державної влади» [32] дослідив рівень доступності вебсайтів державних органів влади в Україні для користувачів з обмеженими можливостями. Автор зазначив, що значна кількість українських сайтів державних органів мають низький рівень доступності для користувачів з інвалідністю, що суперечить законодавству про дискримінацію людей з обмеженими можливостями.

В. Корнута у статті «Вебсайти органів влади як основний інструмент G2C в е-урядуванні» [24] дослідив питання створення та функціонування в Україні вебсайтів органів влади. Представлено результати порівняння рейтингів інформаційної прозорості офіційних вебсайтів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, а також офіційних вебсайтів місцевих органів виконавчої влади. Розглянуто поняття «дизайн-код» та принципи, на які має бути орієнтований державний ресурс.

І. Корж у роботі «Веб-сайти органів державної влади та органів місцевого самоврядування: механізми доступу до публічної інформації» [23] висвітлив питання функціонування вебсайтів органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Ним проаналізоване чинне законодавство, положеннями якого регулюється питання щодо вимог до їхнього змісту та наповнення інформацією; сформульовано пропозиції щодо механізмів покращення функціонування вебсайтів.

Реалізації меті та виконанню завдань кваліфікаційної роботи був підпорядкований аналіз офіційного вебсайту Житомирської районної державної адміністрації.

Мета і завдання дослідження. Мета кваліфікаційної роботи полягає в узагальненні знань про теоретичні та практичні засади функціонування вебсайту Житомирської РДА як документально-інформаційної системи.

Відповідно до мети передбачено вирішення таких **завдань**:

- висвітлити стан нормативно-правового регулювання діяльності вебсайтів органів виконавчої влади;
- розкрити поняття системи, її структуру та функції;
- розглянути вебсайт як документально-інформаційну систему;
- проаналізувати організацію та функціональні можливості вебсайту Житомирської РДА;
- дослідити структуру та зміст документально-інформаційних ресурсів вебсайту Житомирської РДА;
- визначити проблеми функціонування вебсайту Житомирської РДА як документально-інформаційної системи та окреслити шляхи їх вирішення.

Об'єкт дослідження – вебсайт місцевого органу державної виконавчої влади України як документально-інформаційна система.

Предмет дослідження – вебсайт Житомирської РДА як документально-інформаційна система.

Методи дослідження: структурно-функціональний аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення та метод бібліографічного аналізу.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що досліджені та обґрунтовані у кваліфікаційній роботі висновки можуть бути використані для вдосконалення організації та функціональних можливостей вебсайтів місцевих органів державної виконавчої влади України. Результати можуть представляти інтерес і для здобувачів вищої освіти, які здійснюють підготовку за спеціальністю «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Зокрема, результати роботи можуть бути використані при підготовці навчальних курсів з дисциплін: «Системний аналіз інформаційних процесів», «Електронне урядування».

Апробація результатів. Основні аспекти кваліфікаційної роботи були представлені на XXIII Міжнародній науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Політ. Сучасні проблеми науки» (м. Київ, 04–07 квітня 2023 р.).

Публікації. Оприлюднені результати висвітлені у публікації:

Мошківська Д. Нормативно-правове регулювання діяльності вебсайтів органів виконавчої влади. *Сучасні проблеми науки. Гуманітарні науки: тези доповідей XXIII Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених: [у 2-х т.]. Т. 1* (м. Київ, 04-07 квітня 2023 р.) / [ред. кол.: Н. В. Ладогубець, А. М. Кокарева та ін.]; Національний авіаційний університет. К. : НАУ, 2023. С. 180–182.

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів з підрозділами, висновків, списку використаних джерел, додатків. Список використаних джерел налічує 33 найменування. Загальний обсяг роботи – 67 сторінок (без додатків).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВЕБСАЙТУ ОРГАНУ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ ЯК ДОКУМЕНТАЛЬНО- ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ

1.1. Нормативно-правове регулювання діяльності вебсайтів органів виконавчої влади

Нормативно-правову основу діяльності органів виконавчої влади та їх інформаційних представництв у мережі «Інтернет» – вебсайтів становлять: Конституція України [1], Закон України «Про інформацію» [2], Закон України «Про місцеві державні адміністрації» [4], Закон України «Про державну службу» [5], Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» [7], Постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади» [8], Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо функціонування офіційних вебсайтів органів виконавчої влади» [9], Наказ Державного комітету інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України, Державного комітету зв'язку та інформатизації України «Порядок функціонування вебсайтів органів виконавчої влади» [10], Наказ Міністерства цифрової трансформації «Вимоги до дизайну офіційних вебсайтів (вебпорталів) органів виконавчої влади та офіційних вебресурсів, що пов'язані з діяльністю органів виконавчої влади, та Єдиного вебпорталу Кабінету Міністрів України» [12].

Конституція України [1] закріплює право громадян на свободу думки, слова, право на вільне збирання, зберігання, використання та поширення інформації (Стаття 34), право на участь в управлінні державними справами (Стаття 38), право на звернення до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб цих органів (Стаття 40). Стаття 119 визначає повноваження місцевих державних адміністрацій.

«Закон про інформацію» [2] визначає основні принципи інформаційних відносин (Стаття 2), напрями державної інформаційної політики (Стаття 3), суб'єктів та об'єкти інформаційних відносин (Стаття 4); закріплює право на інформацію (Стаття 5), визначає механізми його гарантії (Стаття 6) таким чином формуючи засади діяльності органів виконавчої влади.

Згідно з п. 1.1. «Порядку функціонування вебсайтів органів виконавчої влади» [10], організація функціонування вебсайту органу виконавчої влади передбачає затвердження його внутрішнього Порядку інформаційного наповнення з визначенням конкретних структурних підрозділів та посадових осіб, відповідальних за своєчасну підготовку і подання інформації та її зміст за кожним тематичним напрямом, відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 04.01.2002 «Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади» [8] з урахуванням вимог цього Порядку.

Структура головної сторінки вебсайту органу виконавчої влади повинна відповідати структурі головної сторінки Єдиного веб-порталу.

Система керування інформаційним вмістом вебсайту органу виконавчої влади повинна мати універсальну модульну архітектуру та включати: модуль адаптації інформації на вебсайті для користувачів з вадами зору та слуху, модуль системи обліку публічної інформації, модуль пошукової системи, модуль адміністративних послуг, модуль електронних звернень громадян, модуль резервного копіювання даних веб-сайту на випадок непередбаченого збою тощо (п.1.3 Порядку) [10].

Матеріали, що складають інформаційне наповнення вебсайту органу виконавчої влади, за своїм характером можуть бути розподілені на три категорії [10]:

- статичні матеріали (повинні зберігати свою актуальність протягом великого часу);
- динамічні матеріали (актуальність яких зберігається лише протягом обмеженого часу, через що вони повинні систематично оновлюватися);

- потокові (такі, що втрачають актуальність свого змісту протягом короткого проміжку часу (кількох днів, а іноді і годин)).

Інформаційна структура вебсайту органу виконавчої влади повинна бути адекватна відповідній предметній області. Інформаційне наповнення має бути, з одного боку, повним, а з другого – не містити зайвих відомостей, недоречних повторів тощо. На сайті повинні бути представлені дві суттєво різні групи об'єктів (інформація відповідно до компетенції органу виконавчої влади та інформація власне про орган виконавчої влади), яким відповідають дві частини структури.

Постановою Кабінету Міністрів від 4 січня 2002 року № 3 затверджено «Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади» [8], в якому зазначається, що оприлюднення у мережі «Інтернет» інформації про діяльність органів виконавчої влади здійснюється з метою підвищення ефективності та прозорості діяльності цих органів шляхом впровадження та використання сучасних інформаційних технологій для надання інформаційних та інших послуг громадськості, забезпечення її впливу на процеси, що відбуваються у державі. Оприлюднення у мережі «Інтернет» інформації про діяльність органів виконавчої влади здійснюється шляхом:

- розміщення і періодичного оновлення міністерствами, іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади інформації відповідно до вимог цього Порядку на власних вебсайтах;

- створення Єдиного веб-порталу Кабінету Міністрів України, призначеного для інтеграції вебсайтів органів виконавчої влади та розміщення інформаційних ресурсів відповідно до потреб громадян.

Вагомою особливістю вебсайтів є можливість служити методом виконання завдань відповідних органів. Крім основної функції – розміщувати на вебсайті інформацію, виокремлену пп. 2 п. 8 «Порядку оприлюднення в мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади» [8], органи виконавчої влади зобов'язані таким чином розміщувати на вебсайтах

спеціальну інформацію, споріднену із назрілими запитами людського життя та діяльності, які мають пріоритетну важливість.

Закон України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року [5] встановлює єдині процедури прийняття на державну службу незалежно від статусу органу та посади, за винятком особливостей призначення на посади державної служби групи І (тобто, це посади керівника, заступників керівника державного органу, членів державного колегіального органу, юрисдикція яких поширюється на всю територію України, та їх апарату, органу влади АР Крим, голови, заступників голови місцевої державної адміністрації). З метою добору осіб, здатних професійно виконувати посадові обов'язки, проводиться конкурс на зайняття вакантної посади державної служби (далі – конкурс) відповідно до Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби, що затверджується Кабінетом Міністрів України. Інформація про вакантну посаду та переможця державної служби оприлюднюється на офіційних вебсайтах державного органу, в якому проводиться конкурс, та центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби, відповідно до цього Закону і Порядку проведення конкурсу.

16 липня 2022 року набрали чинності низка нових норм Закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної» [7]. Відповідно до частини шостої статті 27 інтернет-представництва (в тому числі вебсайти, вебсторінки в соціальних мережах) органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій державної і комунальної форм власності, засобів масової інформації, зареєстрованих в Україні, а також суб'єктів господарювання, що реалізують товари і послуги в Україні та зареєстровані в Україні, виконуються державною мовою [7]. Поряд з версією інтернет-представництв (у тому числі вебсайтів, вебсторінок у соціальних мережах), виконаних державною мовою, можуть існувати версії іншими мовами. Версія інтернет-представництва державною мовою повинна мати не

менше за обсягом та змістом інформації, ніж іншомовні версії, та завантажуватись за замовчуванням для користувачів в Україні.

З 16 липня 2022 року Уповноважений Верховної Ради України із захисту державної мови зможе накладати штраф, зокрема на керівників та працівників підприємств, установ й організацій усіх форм власності, інших фізичних осіб, які порушуватимуть вимоги Закону. Уповноважений із захисту державної мови зможе накладати штраф у розмірі від 3 400 до 8 500 грн, якщо порушення вчинено вперше. За повторне порушення вимог Закону буде накладено штраф в розмірі від 8 500 до 11 900 грн [16].

Розробка вебсайтів для державних органів має свою специфіку, яка відрізняється від створення звичайних вебресурсів. Сайти державної важливості повинні відповідати певним вимогам, які є обов'язковими для їх реалізації. Це також стосується дизайну вебресурсів, пов'язаних з державним апаратом управління. 12 червня 2019 року Уряд України прийняв постанову «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо функціонування офіційних вебсайтів органів виконавчої влади» [9]. Згідно з цією постановою, було встановлено дизайн-код для офіційних вебсайтів органів виконавчої влади. Він передбачає єдині вимоги до візуального оформлення офіційних вебсайтів, зокрема, стандартизацію інтерфейсу, кольорової гами та розміщення елементів на сайті. Такі зміни сприяють створенню єдиної системи оформлення, що забезпечує однаковий зовнішній вигляд та спрощує взаємодію користувачів з офіційними вебсайтами органів виконавчої влади.

Рекомендується публікувати документи безпосередньо на вебсторінці у текстовому форматі, доповнюючи їх файлами, якщо потрібно. В разі, коли інформація недоступна у текстовому форматі на вебсторінці, доданий файл повинен містити короткий текстовий опис і вказівки про його формат та розмір. Нормативно-правові акти та проекти нормативно-правових актів слід розміщувати на офіційному вебсайті у текстовому форматі, до якого у разі необхідності можуть додаватись файли інших форматів.

Також зазначені вимоги безпосередньо до тексту документів. Текст повинен бути простим і коротким. Його необхідно розбивати на розділи із заголовками, абзацами, уникати довгих речень, складних слів і фраз, спеціальних термінів, а також не загальноживаних аббревіатур. Рекомендована довжина речення повинна містити сім-дванадцять слів [9].

Запровадження єдиного дизайн-коду офіційних вебсайтів органів виконавчої влади оптимізує витрату державних ресурсів (людських, фінансових, часових), а також є практичним і символічним виразом змін у державному управлінні.

Вміст офіційного вебсайту повинен розповсюджуватися вільно за умови зазначення авторства. Користувачі повинні мати можливість поширювати матеріали з сайту в соціальних мережах. На кожній сторінці із вмістом повинен розміщуватися блок з кнопками для розповсюдження. Вміст сторінок повинно бути оптимізовано для контекстного пошуку за допомогою пошукових механізмів.

У зв'язку з розвитком електронного урядування в Україні, кількість електронних державних послуг, які надаються різними органами виконавчої влади, постійно зростає. Усі ці послуги доступні на Урядовому порталі в розділі послуги, де наразі доступно понад 125 електронних послуг. Однак, для отримання послуги користувачам потрібно перейти на вебсайт конкретного органу, що надає цю послугу. Історично склалося так, що різні органи створювали свої вебсайти з різними принципами та дизайном. 23 червня 2022 року Наказом Міністерства цифрової трансформації України № 57 затверджено «Вимоги до дизайну офіційних вебсайтів (вебпорталів) органів виконавчої влади та офіційних вебресурсів, що пов'язані з діяльністю органів виконавчої влади, та Єдиного вебпорталу Кабінету Міністрів України» [12]. Ці Вимоги визначають основні вимоги до дизайну офіційних вебсайтів (вебпорталів) органів виконавчої влади та офіційних вебресурсів, що пов'язані з діяльністю органів виконавчої влади, та Єдиного вебпорталу Кабінету Міністрів України. Відтепер встановлено дизайн-код для офіційних вебсайтів

органів виконавчої влади. Він передбачає єдині вимоги безпосередньо до дизайну офіційних вебсайтів, тобто його візуалізації як єдиної системи, яка має однаковий інтерфейс, кольорову гаму, розміщення тих, чи інших елементів сайту і т.п. Завдяки цьому процес відвідування офіційного вебсайту та пошуку на ньому інформації стає максимально зручними для користувача. Таким чином підвищується якість та доступність електронних послуг. Також створюються умови для реалізації принципу єдиного вікна («one-stop-shop») для доступу фізичних та юридичних осіб до інформації про діяльність органів державної влади.

Отже, нормативно-правову базу, яка регулює діяльність органів виконавчої влади та функціонування їх вебсайтів, складають: Конституція України, Закони України «Про інформацію», «Про державну службу», «Про місцеві державні адміністрації», «Про забезпечення функціонування української мови як державної»; Постанови Кабінету Міністрів України «Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади», «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо функціонування офіційних вебсайтів органів виконавчої влади»; Наказ Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України, Державного комітету зв'язку та інформатизації України «Порядок функціонування вебсайтів органів виконавчої влади»; Наказ Міністерства цифрової трансформації України «Вимоги до дизайну офіційних вебсайтів (вебпорталів) органів виконавчої влади та офіційних вебресурсів, що пов'язані з діяльністю органів виконавчої влади, та Єдиного вебпорталу Кабінету Міністрів України». Зазначені документи визначають організацію функціонування вебсайту органу виконавчої влади, а саме мету та шляхи оприлюднення у мережі «Інтернет» інформації про діяльність органів виконавчої влади, інформаційну структуру вебсайту, структуру головної сторінки, систему керування інформаційним вмістом вебсайту, виконання вимог до забезпечення функціонування української мови як державної, дизайн-код офіційних вебсайтів органів виконавчої влади.

1.2. Поняття системи, її структура та функції

Розвиток поняття про систему має тривалу історію. Перші уявлення про систему виникли в античній філософії, яка висунула тлумачення системи як упорядкованості і цілісності буття. В давньогрецькій філософії і науці (Евклід, Платон, Арістотель) розглядалася ідея системності знання [30]. У XVII-XVIII ст. ідеї системності світу знаходили відображення в працях Б. Спінози та Г. Лейбніца [31]. Згодом поняття системи почали застосовувати в математиці, механіці та інших галузях. Воно поступово проникло в різноманітні науки, зокрема суспільні і гуманітарні, у техніку, кібернетику тощо. Поняття системи також знайшло застосування в педагогічній науці, наприклад, в дидактичній системі, системі навчання, системі виховання та інших. Зазнавши тривалої історичної еволюції, поняття про систему з середини XX ст. стає одним з провідних філософсько-методологічних і спеціальнонаукових понять.

Поняття системи органічно пов'язане з поняттями цілісності, елемента, підсистеми, зв'язків, відносин, структури, ієрархії, багаторівневості та ін. Термін використовується, коли хочуть охарактеризувати складний об'єкт як єдине ціле. У найбільш загальному випадку під системою розуміють упорядковану сукупність якісно визначених елементів, між якими існує закономірний зв'язок чи взаємодія, що спрямована на досягнення певної мети [30].

Чітке наукове визначення системи виробити досить складно, тому що поняття «система» належить до числа найбільш загальних й універсальних дефініцій. Воно використовується стосовно різних предметів, явищ і процесів. Л. фон Берталанфі визначав систему як сукупність елементів, що знаходяться у визначених відношеннях один з одним і з середовищем [21]. Згідно із визначенням В. І. Вернадського система – це сукупність різних функціональних одиниць (біологічних, людських, інформаційних тощо), які пов'язані із середовищем і слугують для досягнення певної загальної мети шляхом дії над матеріалами, енергією, біологічними явищами та керування

ними [25]. За В. М. Сагатовським, система – це скінченна множина функціональних елементів і відношень між ними, які виокремлено із середовища відповідно до певної мети в межах визначеного часового інтервалу [22]. Згідно з Ю. І. Черняком система – це відображення у свідомості суб'єкта (дослідника, спостерігача) властивостей об'єктів та їх відношень у вирішенні завдання дослідження, пізнання. Відома також велика кількість інших визначень поняття «система», що використовуються залежно від контексту, галузі знань та цілей дослідження [25].

До основних характерних особливостей системи належать наступні [29]:

- система – це насамперед сукупність елементів. За певних умов елементи відповідно, можуть розглядатися як системи;
- наявність істотних зв'язків між елементами та (або) їх властивостями, що переважають над зв'язками цих елементів з тими, що не входять до цієї системи. Суттєві зв'язки визначають інтегративні властивості системи і відрізняють її як цілісний об'єкт від навколишнього середовища.
- наявність визначеної організації, що виявляється у зниженні ступеня ентропії системи в порівнянні з ентропією системотвірних факторів. Такі фактори включають кількість елементів системи, кількість істотних зв'язків, які може мати елемент, тощо;
- наявність інтегративних властивостей, тобто притаманних системі загалом, але не властивих жодному елементу зокрема. Це свідчить про те, що властивості системи залежать від властивостей її елементів, але не повністю визначаються ними. Тому систему не можна зводити до простої сукупності елементів і, розклавши її на окремі частини, неможливо знати всі властивості системи в цілому.

Таким чином, можна визначити систему за наступними чотирма характеристиками: система є закінченим комплексом взаємопов'язаних елементів; система утворює єдність із середовищем; як правило, досліджувані системи є елементами вищого класу; елементи будь-якої досліджуваної системи, у свою чергу, можуть бути системами нижчого порядку.

Існують найрізноманітніші системи. Зазвичай системи поділяють на цілісні та сумативні. Цілісні системи мають нові якості, що виникають в результаті їх інтеграції, які не притаманні їх окремим складовим чи компонентам. У сумативних системах включення або виключення компонентів не супроводжується помітними якісними змінами ні в самій системі, ні в її компонентах. Головна особливість сумативних систем полягає в їх адитивності, тобто властивості системи визначаються сумою властивостей її компонентів. Варто зазначити, що абсолютної розмежованості між цілісними і сумативними системами не існує. Залежно від походження та характеру системи бувають матеріальні та абстрактні. Матеріальні системи в свою чергу поділяються на системи неорганічної природи (фізичні, геологічні, хімічні та інші) і живі системи (клітини, біологічні види, екологічні системи тощо). Абстрактні системи є продуктом людського мислення. До них належать поняття, гіпотези, теорії, логічні та лінгвістичні побудови тощо [29].

Системи можна класифікувати за ознакою їх походження на природні та створені людиною (штучні). Природні системи включають клімат, ґрунти, ліси, моря та інші природні об'єкти. У той же час, системи, які створені людиною, включають міста, підприємства, транспортні мережі та багато іншого. Особливу увагу приділяють людино-машинним системам, де поєднуються можливості як людини, так і машини для досягнення більш ефективних результатів.

За ознакою стану системи бувають статичні і динамічні. Для статичної системи її стан із зміною часу залишається постійним. Динамічна система змінює свій стан за часом.

За характером взаємовідношення системи і середовища системи поділяються на закриті і відкриті. Закриті (замкнуті) системи характеризуються тим, що до них не надходить і з них не виділяється речовина або інформація, а відбувається лише обмін енергією між системою і середовищем. Відкриті (незамкнуті) системи характеризуються тим, що у них

постійно відбувається введення і виведення не тільки енергії чи інформації, але і речовини.

Кожна система має свою структуру. Вона визначається розміщенням і взаємозв'язками елементів системи при виконанні нею своїх функцій. Структура системи – одна з основних категорій системного аналізу, що характеризує стійку впорядкованість у просторі та часі елементів системи та їх зв'язків. Під структурою системи розуміють її стійку впорядкованість і зв'язки між елементами і підсистемами [19]. Структура відтворює найбільш суттєві зв'язки між елементами та підсистемами, які мало змінюються при змінах системи і забезпечують існування як самої системи, так і її найважливіших властивостей. Щоб визначити структуру системи, необхідно здійснити її послідовну декомпозицію, тобто виділити в ній доступні для аналізу підсистеми всіх рівнів та їх елементи, які, відповідно до завдань дослідження, не поділяються на складові частини. Найважливішим завданням декомпозиції є спрощення системи, надто складної для розгляду та дослідження. Завдяки ієрархії структуру складних систем можна представити через структуру їх частин – від підсистем до елементів.

Структуру системи можна охарактеризувати типами зв'язків, які в ній переважають. Найпростішими з'єднаннями є паралельне і послідовне. Залежно від характеру внутрішньої організації системи і зв'язків між елементами можна виділити основні типи структур, які можуть бути представлені графічно, у вигляді опису (вербально), матриць або іншими способами: лінійна; матрична; мережева; ієрархічна; деревовидна.

Структура є стійким відображенням взаємозв'язків елементів цілісного об'єкта. Вихідними поняттями при аналізі структури об'єкта є поняття форми і змісту. З сучасної точки зору можна сказати, що форма – це структура змісту [31].

Будь-який об'єкт (явище, процес) завжди можна представити як систему. Щоб уявити об'єкт як систему на початковому етапі пізнання, необхідно так чи інакше його розчленувати, виявити, наприклад, просторово

розділені частини або інші форми розчленовування, а потім переконатися в наявності співвідношення цих частин у цілісній картині об'єкта. Представляючи об'єкт як систему, дослідник отримує попереднє уявлення про його складові частини в їх взаємозв'язках і взаємодії. Систему часто визначають як певну сукупність взаємозв'язків підсистем або елементів, і таке визначення сприяє більш чіткій постановці завдання дослідження з метою переходу до структурного аналізу системи.

Перехід від системи до структури може бути дуже тривалим процесом, у якому елементи системного та структурного аналізу переплітаються та невіддільні один від одного.

Структурний аналіз системи розпочинається з вивчення складу системи, детального розгляду її частин, визначення їх неподільності в певному відношенні, яке розглядається як структурне. Процес структурного аналізу веде від поняття частини до поняття елемента. Дослідник ідентифікує частини системи, вивчає їх склад. Потім ці знання уточнюються, аналізуються та проводиться перехід до виявлення елементів, які становлять ці частини. Під час виявлення структури об'єкта переважно розглядають його як систему, яка складається з комплексу частин. Подальше дослідження спрямоване на виявлення елементарних складових цих частин, що дає першу структурну характеристику системи.

Під функцією системи розуміють ті дії системи, котрі знаходять прояв у зміні її можливих станів [31]. Система може просто існувати, бути середовищем, у якому перебувають інші системи, забезпечувати систему більш високого порядку. Виконання системою своїх функцій прийнято називати функціонуванням системи [31]. Функціонування системи можна розглядати як еволюційний перехід її з одного стану до інших можливих станів. Множина всіх можливих станів системи визначається кількістю її елементів, їх властивостями і різноманітністю зв'язків між ними. Тому функція системи характеризує її як єдине ціле, як результат взаємодії її елементів між собою і з вхідними параметрами.

Функція системи (від лат. *functio* – виконання, діяльність) характеризує прояву її властивостей у певній сукупності відносин і виявляється як спосіб дії системи під час взаємодії із зовнішнім середовищем [31]. Функція системи визначає її роль у надсистемі та місце, яке вона займає серед інших об'єктів. Важливо зазначити, що функція системи обумовлена як її внутрішньою структурою, так і зовнішнім середовищем. Функція ґрунтується на об'єктивній здатності структури системи відповідати вимогам надсистеми щодо здійснення певних дій (наприклад, переробляти речовинні, енергетичні й інформаційні ресурси) і зміни свого стану в просторі та часі. Ця здатність реалізується через структуру системи, яка завдяки своїй відносній стабільності, є відносно постійною. Функція системи виражається через її взаємодію з іншими (зовнішніми) об'єктами і є виявом її властивостей і якостей.

У теорії систем розрізняють основну та неосновні функції системи. Основна функція – це призначення системи. Сам факт існування системи припускає наділення її основною функцією або призначенням. Із розвитком в системи можуть виникати інші функції, безпосередньо не пов'язані з призначенням, що певною мірою чинять вплив на неї. Такі функції називають неосновними. Неосновні функції – ситуативні й мимовільні, а основна функція – постійна й неминуща. Вона виявляється в різних формах і властива доти, доки існує сама система. Зміна основної функції означає докорінну зміну системи і свідчить або про перетворення цієї системи на іншу, або про її загибель [31].

Із погляду на те, як впливають неосновні функції на здатність системи виконувати свою основну функцію, їх можна поділити на позитивні та негативні [31]. Позитивні неосновні функції сприяють досягненню призначення системи, підтримуючи її ефективність та продуктивність. З іншого боку, негативні неосновні функції створюють перешкоди для виконання основної функції системи. Крім цього, вирокремлюють і нейтральні неосновні функції. Вони мають таку характеристику: суттєво не впливають на основну функцію; зосереджують у собі позитивний або негативний потенціал

системи; їх вплив може бути як опосередкованим (за нього система викликає негативні або позитивні реакції у зовнішньому середовищі або через зовнішні фактори впливає на себе), так і безпосереднім, коли система сама, свідомо або несвідомо, здійснює негативну або позитивну дію на себе без впливу зовнішнього середовища.

Отже, термін «система» використовується людством з давніх часів і охоплює значний перелік об'єктів різного походження: сонячна система, система числення, виробнича система тощо. Система – це множина елементів, які знаходяться у відношеннях і зв'язках між собою, завдяки чому утворюється певна цілісність, єдність. Вона має свою структуру та визначається розміщенням і взаємозв'язками елементів системи при виконанні нею своїх функцій. Структурою системи називають сукупність необхідних і достатніх для досягнення цілей відношень (зв'язків) між її компонентами.

Згідно з теорією систем, кожна система має свою основну функцію, яка є постійною і неминущою, та неосновні функції, які можуть з'являтися з розвитком системи. Неосновні функції можуть бути позитивними, тобто сприяти виконанню основної функції, негативними, тобто перешкоджати виконанню основної функції, або нейтральними, які наразі не впливають на основну функцію, але можуть мати позитивний або негативний потенціал у майбутньому.

1.3. Вебсайт як документально-інформаційна система

У демократичній державі уряд не може ефективно функціонувати без взаєморозуміння та конструктивної взаємодії з суспільством, яке є множинністю самозайнятих, незалежних від держави соціальних груп та осіб, які захищають свої інтереси. Механізмом забезпечення зазначеної взаємодії в сучасних умовах став вебсайт.

До 2017 року визначення вебсайту було лише в деяких локальних актах. Уперше визначення «вебсайту» було надано у «Порядку інформаційного

наповнення та технічного забезпечення Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади та порядку функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади» (далі – Порядок), затвердженому спільним наказом Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України та Державного комітету зв'язку та інформатизації України [11]. Відповідно до п. 1.3 Порядку веб-сайт – «сукупність програмних та апаратних засобів з унікальною адресою у мережі Інтернет разом з інформаційними ресурсами, що перебувають у розпорядженні певного суб'єкта і забезпечують доступ юридичних та фізичних осіб до цих інформаційних ресурсів та інші інформаційні послуги через мережу Інтернет» [11].

З початку 2017 року в Україні було прийнято щонайменше два закони, які дають визначення терміну «вебсайт». Першим з них є Закон України «Про авторське право і суміжні права». Відповідно до ст.1 цього Закону, яку було доповнено терміном «веб-сайт» у березні 2017 року, вебсайт – «сукупність даних, електронної (цифрової) інформації, інших об'єктів авторського права і (або) суміжних прав тощо, пов'язаних між собою і структурованих у межах адреси веб-сайту і (або) облікового запису власника цього веб-сайту, доступ до яких здійснюється через адресу мережі Інтернет, що може складатися з доменного імені, записів про каталоги або виклики і (або) числової адреси за Інтернет-протоколом» [3].

Ще одним законом, який містить визначення терміну «вебсайт», є Закон України «Про електронні довірчі послуги» [6]. Відповідно до пп. 3 п. 1 ст. 1 Закону веб-сайт – «сукупність програмних засобів, розміщених за унікальною адресою в обчислювальній мережі, у тому числі в мережі Інтернет, разом з інформаційними ресурсами, що перебувають у розпорядженні певних суб'єктів і забезпечують доступ юридичних та фізичних осіб до цих інформаційних ресурсів та інших інформаційних послуг через обчислювальну мережу» [6].

Таким чином, на сьогодні в законодавстві є декілька визначень вебсайту, які можуть використовуватися в залежності від ситуації.

Основна мета сайту органу державної влади – надання достовірної, оперативної інформації населенню, взаємного обміну інформацією з громадськими організаціями, органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Головною сторінкою сайту є Домашня сторінка. Часто вона є своєрідним «центром», з якого можна отримати доступ до всіх інших сторінок. Кожна сторінка – це окремий HTML-документ, і всі вони з'єднані за допомогою гіперпосилань, які можна об'єднати в панель навігації для зручності використання. Панель навігації відображається на кожній сторінці, а не лише на домашній сторінці, і дозволяє користувачеві швидко переміщатися основною структурою вебсайту.

Основними етапами створення вебсайтів органів виконавчої влади є:

- пошук домену. При розробці звичайного вебсайту пошук доменного імені зазвичай не становить проблем. Його головна мета полягає в передачі специфіки роботи або послуг сайту. Але в разі створення вебсайту державного органу виконавчої влади, вибране доменне ім'я повинно повністю відповідати назві органу або якимось іншим способом інформувати громадян, що цей сайт є державним;

- розробка дизайну для сайту. Значення дизайну велике через вплив на лояльність користувачів. Серед різноманітних факторів, які потрібно враховувати при розробці, – відповідність вимозі лаконічності, спрямованість на привернення уваги користувачів.

При оформленні державних сайтів виключено використання яскравих банерів і швидких анімацій, замість них використовується державна символіка та фірмовий стиль організації. Однак важливо уникати використання виключно двоколірної гами та надмірно суворого дизайну, оскільки це може відштовхнути користувачів. Обов'язковими вимогами для будь-якого державного сайту є привітність та привабливість для користувачів. Таким ресурсом повинні комфортно користуватися всі, від дітей і до людей похилого

віку, тому використання дрібних шрифтів та надмірно глибоких структур також виключено.

Створюючи дизайн сайту необхідно зробити його простим і зрозумілим, при цьому привітним та в міру лаконічним. Такий ресурс повинен показувати всю серйозність специфіки органу, для якого він був розроблений, але при цьому бути зручним для використання, адже саме для комфорту жителів і створюються подібні вебресурси [26]. Контент сайтів державних органів повинен бути максимально корисним для громадян, бути написаним зрозумілою для них мовою. На сайті має публікуватися виключно перевірена інформація.

Сайт РДА є дуже важливим інформаційно-комунікаційним ресурсом. Для того, щоб користувачі, відвідавши такий ресурс, мали можливість отримати доступ до всієї необхідної їм інформації, на сайті повинні розташовуватися [26]:

- контакти голови району або його заступників. Ця інформація дозволяє жителям району звернутися із запитаннями які вони не хочуть оформляти у вигляді листа, а хочуть отримати особисту відповідь;

- інформація про адміністрацію. На цій вкладці користувачі можуть знайти перелік відділів та організацій, що підпорядковуються РДА. Крім того, повинна бути надана можливість знайти контактну особу того чи іншого відділу, до якого у користувача є запитання. Це забезпечить максимальний комфорт для громадян і підвищить їхню лояльність до влади та вебсайту;

- графік і час роботи;

- інформація про прями обов'язки адміністрації. На цій вкладці повинно бути чітко описано завдання, які покладено на адміністрацію району та обсяг її повноважень в рамках законів України та посадових інструкцій. Це дозволить громадянам точно знати, чим саме може допомогти районний голова і де закінчуються його повноваження;

- новинний блок та інформація про майбутні події. На цій вкладці громадяни можуть ознайомитися зі списком запланованих подій та подій, які

вже відбулися. Інформація на цій сторінці повинна бути достовірною, щоб забезпечити високий рівень довіри користувачів до вебсайту та органу влади.

Активне використання в сучасних умовах вебсайтів дає можливість представити на сайтах РДА різні види електронних ресурсів: тексти положень про загальний відділ РДА; інструкцію з діловодства; аналіз виконання законодавчих та нормативних документів України, облдержадміністрацій та власних рішень про суттєві показники виконавчої дисципліни; ведення діловодства та організацію контролю в структурних підрозділах; проекти рішень районних рад; звіти про стан оприлюднених проєктів; форми запитів на публічну інформацію, порядок складання запитів та інше [28].

Як РДА, так і її вебсайт належать до відкритих систем, особливістю яких є їх здатність до саморегуляції та самовідновлення. Як відкрита система РДА має можливість відстежувати внутрішні та зовнішні зміни та реагувати на них шляхом коригування своїх стратегій та планів дій. Завдяки цьому вона може забезпечити ефективне та якісне надання послуг громаді та досягнення своїх цілей.

РДА, як система, має загальну мету – забезпечення ефективного та якісного надання адміністративних послуг мешканцям та громадам, що знаходяться в її підпорядкуванні. Основними функціями РДА є: забезпечення виконання законів та регулюючих документів; надання адміністративних послуг та здійснення контролю за їх виконанням; забезпечення розвитку місцевих громад; розвиток та вдосконалення інфраструктури та житлово-комунального господарства; забезпечення безпеки та захисту населення від надзвичайних ситуацій та катастроф. До неосновних функцій можуть належати такі, як: підготовка та реалізація проєктів, забезпечення економічного розвитку території, підтримка міжнародного співробітництва та ін.

Зовнішні функції РДА включають співпрацю з місцевими громадами, місцевими бізнес-структурами, організаціями та іншими державними органами на регіональному та національному рівнях. Внутрішні функції РДА

включають організацію роботи внутрішніх підрозділів, забезпечення комунікації та координації дій між ними, забезпечення контролю за виконанням завдань та звітності перед вищими органами влади. Модель РДА як відкритої системи подана на рисунку А.1 додатка А.

Вебсайт РДА вважається відкритою системою, оскільки він взаємодіє з навколишнім середовищем, включаючи користувачів, інші вебсайти, соціальні мережі та інформаційні ресурси. Ця взаємодія забезпечується різними засобами, такими як форми зворотного зв'язку, електронна пошта, чат-боти та інші.

Особливості сайтів РДА полягають в тому, що вони мають документальну складову в електронному вигляді, що відображає електронний документообіг, а також створює електронні інформаційні ресурси оперативного характеру, які не потрапляють до відомчого архіву, а існують в мережі «Інтернет».

Елементами вебсайту РДА є сторінки, посилання, тексти, зображення, відео, функціональні елементи (кнопки, форми), бази даних, сервери та інші компоненти, що забезпечують роботу сайту [17]. Взаємодія між цими елементами вебсайту РДА формує певну цілісність, яка забезпечує досягнення певної мети, а саме, надання інформації громадянам та іншим зацікавленим особам щодо діяльності РДА та послуг, які вона надає.

Структура вебсайту РДА (представлена на рисунку Б.1 додатка Б) може бути описана як мережева, оскільки вона містить багато елементів, які взаємодіють між собою та утворюють мережу зв'язків. У цій мережі зв'язків елементи вебсайту РДА можуть бути пов'язані між собою різними способами, наприклад, за допомогою посилань, вбудованих відео, меню тощо. Переважаючим типом зв'язків у вебсайті РДА є гіперпосилання, які забезпечують перехід між різними сторінками вебсайту, а також між вебсайтом РДА та іншими вебресурсами.

Вебсайт РДА відповідає за забезпечення взаємодії з мешканцями та іншими сторонами. Його функції можуть включати: забезпечення доступу до

інформації про діяльність РДА та надання послуг; забезпечення можливості подання звернень та отримання відповідей на них; забезпечення можливості онлайн-реєстрації та отримання адміністративних послуг; надання інформації про заходи, які проводяться на території РДА [15]. У цьому випадку, функція вебсайту РДА полягає у забезпеченні доступу до інформації та наданні послуг онлайн, що є важливим елементом взаємодії РДА з громадянами та іншими сторонами, що знаходяться в її підпорядкуванні. Ця функція вебсайту може бути досягнута завдяки взаємодії різних елементів системи, таких як бази даних, програмного забезпечення, інтерфейсу користувача та ін. Таким чином, функціонування вебсайту РДА може бути описане як результат взаємодії його елементів між собою та вхідними параметрами, такими, як потреби громадян та інших сторін, які звертаються до РДА.

Отже, районна державна адміністрація може бути розглянута як відкрита система, яка взаємодіє з навколишнім середовищем та залежить від нього. Вебсайт РДА є важливою документно-інформаційною системою, яка допомагає збирати, обробляти та поширювати інформацію про діяльність РДА. Це дає можливість ефективно взаємодіяти з громадою, забезпечувати її потреби та досягати поставлених цілей. Використання сучасних технологій та методів управління може підвищити ефективність діяльності РДА та забезпечити розвиток території району.

Таким чином, нормативно-правова база, яка регулює діяльність вебсайтів органів виконавчої влади в Україні, є достатньо широкою та забезпечує прозорість, відкритість і доступність інформації на вебсайтах державних органів, що є важливим для забезпечення ефективного діалогу між державою та громадянами.

У науковій літературі відсутнє єдине визначення поняття «система». Спиратимемося на визначення системи як комплексу взаємопов'язаних елементів, що утворюють певну цілісність, єдність. Система має структуру,

яка визначається розміщенням і взаємозв'язками її елементів системи під час виконання системою своїх функцій. Структурою системи називають сукупність необхідних і достатніх для досягнення цілей відношень (зв'язків) між її компонентами.

Вебсайт РДА – це сукупність вебсторінок, доступних в інтернеті, які об'єднані як за змістом, так і навігаційно. Вебсайт можна розглядати як документально-інформаційну систему, оскільки він має всі характеристики цієї системи: складається з елементів (сторінки, посилання, тексти, зображення, відео, функціональні елементи (кнопки, форми), бази даних, сервери та інші компоненти, що забезпечують роботу сайту); має мережеву структуру. Структурними компонентами вебсайту є: наявність масиву документів, засобів інформаційного пошуку, техніко-технологічних засобів фіксування, зберігання та представлення інформації, що існує у вигляді організованої сукупності електронних документів та їх зв'язків. У цілому, вебсайт можна розглядати як ефективну документально-інформаційну систему, яка допомагає збирати та організовувати інформацію та надавати її користувачам в зручному та доступному форматі.

РОЗДІЛ 2

ВЕБСАЙТ ЖИТОМИРСЬКОЇ РАЙОННОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ ЯК СИСТЕМА

2.1. Вебсайт Житомирської РДА: організація та функціональні можливості

Житомирська районна державна адміністрація є ключовим органом в управлінні територією району. Один із інструментів, що допомагає у реалізації своїх завдань – вебсайт. Вебсайт Житомирської районної державної адміністрації (Житомирської РДА), який був розроблений 13 червня 2019 року [13], є офіційним вебресурсом даної державної установи, який відображає її діяльність та надає корисну інформацію громадянам та іншим зацікавленим сторонам. На сайті можна знайти інформацію про історію та розвиток Житомирської області, про заходи та програми, які проводяться управлінням області з метою підвищення рівня життя місцевого населення.

Організаційно вебсайт складається з розділів, підрозділів та сторінок, а також з навігаційних елементів, які дозволяють легко переходити між різними частинами сайту. При плануванні та розробці вебсайту важливо ретельно продумати його структуру, щоб користувачі могли легко знаходити необхідну інформацію. Зрозуміле та зручне меню, форми для входу на сайт є важливими елементами структури вебсайту. Для того, щоб забезпечити зручний та ефективний досвід користування, важливо відповідати очікуванням цільової аудиторії.

Матеріали, що складають інформаційне наповнення вебсайту Житомирської РДА, розподілені на три категорії:

- статичні матеріали, що зберігають свою актуальність протягом тривалого періоду. До статичних матеріалів належить інформація, розміщена у розділі «Про район»;

- динамічні матеріали, актуальність яких зберігається протягом обмеженого часу, у зв'язку з чим вони повинні періодично оновлюватися. До динамічних матеріалів належить інформація, розміщена у розділі «Документи»;

- поточні матеріали – ті, що втрачають актуальність протягом короткого проміжку часу. До поточних матеріалів належить інформація, розміщена у рубриці «Новини».

Вебсайт Житомирської РДА розміщений в домені GOV.UA. Мова, яка використовується на вебсайті Житомирської РДА, є виключно українською (з певними виключеннями, які будуть зазначені в підрозділі 2.3).

Варто зазначити, що наразі на сайті відсутній функціонал, який би допомагав людям з особливими потребами отримувати повноцінний доступ до інформації. Видається перспективним проведення моніторингу вебсайту Житомирської РДА відповідно до методики, що відповідає принципам Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) – найбільш поширеним у світі настановам з оцінки вебдоступності. Подібний моніторинг проводився у 2021 та у 2022 рр. в межах проєкту «Цифрові, інклюзивні, доступні: підтримка цифровізації державних послуг в Україні», що реалізується Програмою розвитку ООН в Україні у партнерстві з Міністерством цифрової трансформації України за підтримки Швеції, та був застосований до 100 вебсайтів органів виконавчої влади центрального та місцевого рівнів [20].

Дизайн вебсайту Житомирської РДА частково не відповідає вимогам, які зазначені в постанові Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо функціонування офіційних вебсайтів органів виконавчої влади» від 12 червня 2019 року [9], а саме:

- відсутній графічний елемент інтерфейсу із надписом «Дія», який містить посилання на Єдиний державний веб-портал електронних послуг;
- відсутній малий Державний Герб України з лівої сторони верхньої частини вебсайту;

- вебсайт використовує шрифт Open Sans замість e-Ukraine для вебсторінок;
- кольори вебсайту є яскравими, що є недопустимим відповідно до вимог цієї постанови.

Основна мета головної сторінки полягає в залученні уваги користувачів, наданні їм швидкого доступу до необхідної інформації, орієнтації їх сайтом. При переході на головну сторінку вебсайту Житомирської РДА можна побачити шапку сторінки, в лівій частині якої знаходиться герб Житомирського району та найменування органу виконавчої влади [13].

По центру розташоване посилання на офіційну сторінку Житомирської РДА в соціальній мережі «Фейсбук» [14]. Наявність посилання на фейсбук створює зручну можливість для взаємодії та спілкування з адміністрацією через платформу, яку використовують багато людей. Користувачі можуть звертатися до адміністрації, отримувати оновлену інформацію та бути в курсі подій, пов'язаних з діяльністю районної державної адміністрації.

Також на головній сторінці зверху є функція пошуку, що дозволяє відвідувачам вебсайту швидко знайти необхідну інформацію. За допомогою цієї функції користувачі можуть ввести ключові слова або фрази за тематикою, яка їх цікавить, і отримати результати пошуку, що включають сторінки, новини або інші матеріали, пов'язані з їх запитом. Функція пошуку допомагає зекономити час та знайти потрібну інформацію без зайвих зусиль.

На вебсайті Житомирської РДА є можливість подання електронного звернення, яке дозволяє користувачам надсилати повідомлення адміністрації через мережу «Інтернет». У цьому випадку, залежно від налаштувань системи звернень, можна додати прикріплені файли у форматах .pdf, .txt, .docx або .jpeg. Це дає змогу користувачам додавати документи або зображення, які вони вважають необхідними для розгляду їх звернення. Це можуть бути, наприклад, додаткові матеріали, докази, фотографії або будь-які інші документи. На сайті розміщені форми звернення щодо надання соціальних послуг, отримання дозволів та ліцензій, а також інформація про роботу місцевих комісій та рад.

Користувачі можуть заповнити форму звернення та отримати відповідь в електронному вигляді. Це значно спрощує процес взаємодії між мешканцями та органами влади та забезпечує більш ефективну роботу влади.

Знизу розташовується мапа сайту, що представляє так звану структуру дерева з розділами-гіперпосиланнями.

На головній сторінці вебсайту Житомирської РДА представлено наступні рубрики: «РДА» (підрубрики «Керівництво», «Публічні звіти голови райдержадміністрації», «Структура райдержадміністрації», «Контакти», «Доступ до публічної інформації», «Звернення громадян», «Наші партнери», «Вакансії»); «Новини» (підрубрика «Усі новини»); «Сфери діяльності» (підрубрики «Економіка та фінанси», «Сільське господарство», «Інвестиційна привабливість», «Соціально-гуманітарна сфера», «Запобігання проявам корупції», «Очищення влади», «Архів»); «Про район» (підрубрики «Характеристика району та символіка», «Громади Житомирського району», «Видатні сторінки історії Житомирського району», «Туристичні родзинки району»); «Громадянам» (підрубрики «Адміністративні послуги та державна реєстрація», «Громадська рада», «Державний реєстр виборців», «Децентралізація та добровільне об'єднання громад», «Протидія торгівлі людьми», «Протидія домашньому насильству», «Оборонна робота та цивільний захист»); «Документи» (підрубрики «План роботи райдержадміністрації»; «Нормативні документи»; «Паспорти бюджетних програм місцевого бюджету»; «Повідомлення, оголошення»; «Документи райдержадміністрації, що ліквідовані шляхом приєднання»); «Більше» (підрубрики «Медична реформа», «Державні закупівлі», «Запобігання адміністративним правопорушенням», «Енергозбереження», «Європейська інтеграція») [13].

На сайті можна знайти контакти та графіки роботи установ та організацій, які належать до Житомирської РДА. У правій частині вебсайту є телефон «гарячої лінії» голови райдержадміністрації для забезпечення прямого зв'язку та комунікації між ним та громадянами. Вона створена з

метою надання швидкого доступу до голови райдержадміністрації та вирішення актуальних питань, скарг або звернень громадян. Цей механізм сприяє зміцненню взаємодії між владою та громадянами, забезпечує можливість громадян ефективно вирішити проблеми та задовольнити власні потреби у межах району.

Головна сторінка вебсайту Житомирської РДА є динамічною та надає оновлену щоденну інформацію про події та новини, які стосуються Житомирської РДА та жителів області. При переході на посилання «Новини» можна виділити розділ з топ-новинами, який представляє найбільш важливі та актуальні новини області. Це дозволяє користувачам швидко ознайомитися з найважливішими подіями. Вебсайт надає можливість вибрати новини, що стосуються конкретного району в Житомирській області. Користувачі можуть переглядати новини, які стосуються їхнього району або району, що їх цікавить. Також є розділ з останніми новинами, який містить найсвіжіші повідомлення та події. Це дозволяє користувачам бути в курсі останніх подій у Житомирській області. На вебсайті можна використовувати теги для категоризації новин. Теги допомагають користувачам знайти новини на певну тему або з певної області інтересів. Теги, які використовуються найчастіше, виділені шрифтом більшого розміру. Це робить їх більш помітними та привертає увагу користувачів. Найчастіше на вебсайті Житомирської РДА використовуються такі теги: «Велике будівництво», «Втрати ворога», «Гвардія наступу», «Оперативна інформація» та «Президент».

Головна сторінка вебсайту Житомирської РДА містить посилання на важливі державні інтернет-ресурси, такі як: офіційні сайти Президента України, Верховної Ради України, Урядовий портал. Це надає відвідувачам зручний доступ до цих ключових державних ресурсів безпосередньо з вебсайту Житомирської РДА. На вебсайті Житомирської РДА також надаються посилання на наступні ресурси: Житомирська обласна рада; Житомирська районна рада; Національна академія державного управління при Президентові України (застаріле, недіюче); безоплатна правова допомога;

«Що треба знати про новий коронавірус?»; Національна служба здоров'я України (НСЗУ).

Схема вебсайту Житомирської РДА як документально-інформаційної системи представлена на рисунку В.1 додатка В.

Спираючись на вищезазначене, можна виділити наступні функціональні можливості вебсайту Житомирської РДА:

- надання інформації, що охоплює суспільно важливі аспекти життєдіяльності громадян відповідно до тематичних рубрик і підрубрик вебсайту;

- надання поточної новинної інформації: на сайті постійно оновлюється розділ з новинами та подіями району, який допомагає мешканцям та підприємцям бути в курсі подій і розвитку району;

- пошук інформації за допомогою пошукової системи. Можна шукати інформацію за ключовими словами, категоріями або темами;

- забезпечення комунікації з органами влади, використовуючи розміщені на сайті форми звернення;

- надання відкритого доступу до архіву документів, який містить рішення районної ради, розпорядження голови райдержадміністрації тощо;

- забезпечення взаємодії з іншими органами державної влади – на вебсайті надані посилання на вебсайти інших органів, таких як Верховна Рада України, Урядовий портал та сайт Президента України. Ці посилання надають користувачам можливість отримувати доступ до інших державних ресурсів та отримувати інформацію щодо діяльності цих органів.

Оцінюючи організацію та функціональні можливості вебсайту Житомирської РДА в контексті розвитку електронного урядування в Україні можна вважати справедливим висновок Т. Г. Білової та І. О. Побіженко стосовно відповідності сайтів обласних державних адміністрацій критеріям-етапам якості електронного урядування [18] і поширити його, зокрема, і на вебсайт Житомирської РДА, який знаходиться на шляху від «розміщення інформації» до «зворотнього зв'язку».

Отже, вебсайт Житомирської РДА є важливим інструментом для ефективної комунікації між мешканцями району та органами влади. За допомогою вебсайту можна швидко та зручно знайти необхідну інформацію, звернутися за допомогою до різних органів влади та отримати електронні послуги. Вебсайт також допомагає забезпечити прозорість та доступність діяльності органів влади та розвивати взаємодію між мешканцями та органами влади. Під час аналізу вебсайту Житомирської райдержадміністрації було встановлено, що вебсайт має добре організовану навігацію, зручний розподіл елементів дизайну та логічний зв'язок між розділами і сторінками. Вебсайт має тематичні рубрики і підрубрики, що допомагають користувачам легко знаходити потрібну інформацію. Сайт містить статичні, динамічні та поточні матеріали, які оновлюються залежно від їх актуальності. Вебсайт має пошукову систему, містить новини та події, а також посилання на інші державні ресурси.

2.2. Структура та зміст документально-інформаційних ресурсів вебсайту Житомирської РДА

Вебсайт Житомирської районної державної адміністрації є документально-інформаційним ресурсом, який надає користувачам різноманітну інформацію про діяльність районної державної адміністрації та інші питання, що стосуються життя району та його жителів. Нижче наведено результати аналізу структури та змісту вебсайту Житомирської РДА [13].

У першому розділі «РДА» міститься інформація про керівництво, структуру райдержадміністрації, публічні звіти голови райдержадміністрації, вакансії, партнери, контакти та доступ до публічної інформації. У підрозділі «Доступ до публічної інформації» можна знайти різні документи та матеріали, які надаються громаді для ознайомлення та використання. Зокрема, подається загальна інформація щодо поняття публічної інформації, процедури розгляду запитів на інформацію та надана адреса, до якої можна звернутися для

оформлення інформаційного запиту. На цій сторінці можна знайти такі документи:

- «Правила внутрішнього службового розпорядку в апараті Житомирської районної державної адміністрації Житомирської області». Вони визначають загальні положення щодо організації внутрішнього службового розпорядку апарату Житомирської РДА Житомирської області, режим роботи, умови перебування державного службовця в райдержадміністрації та забезпечення раціонального використання його робочого часу;

- інформаційні довідки про розгляд інформаційних запитів в Житомирській районній військовій адміністрації. Вони надають таку інформацію: кількість запитів на публічну інформацію; основна інформація, яка цікавила запитувачів та форма надходження запитів. Зазначені довідки охоплюють період з 2019 по 2023 роки. Довідка за 2023 рік надається у форматі .pdf, тоді як усі інші довідки необхідно завантажувати у форматі .docx. Найбільше інформаційних запитів надійшло до Житомирської районної військової адміністрації з січня-грудня 2019 року – 100, найменше з січня-червня 2022 року – 11;

- «Стан забезпечення Житомирською РДА права громадян на доступ до публічної інформації» (2020, 2021, 2022 роки). Документи доступні для завантаження у форматі .docx. та є науково-дослідним аналізом, який описує стан забезпечення права громадян на доступ до публічної інформації в Житомирській районній державній адміністрації;

- форма запиту на інформацію, яку можна завантажити у форматі .docx.

Варто зазначити, що документи в підрозділі «Доступ до публічної інформації» не мають встановленої структури або хронологічного порядку. Розміщення документів відбувається без певної послідовності, що ускладнює їх організацію та пошук необхідної інформації. У підрозділі «Звернення громадян» повторюються ті ж самі документи, що були описані вище.

Розділ «Сфери діяльності» надає інформацію про різні сфери діяльності, які обслуговуються адміністрацією. Основна мета цієї сторінки полягає в тому, щоб надати громадянам та організаціям доступ до інформації про послуги, програми, проєкти та інші аспекти діяльності Житомирської РДА. Тут можна знайти інформацію про сфери діяльності Житомирської РДА, такі як: сільське господарство, інвестиційна привабливість, соціально-гуманітарна сфера, соціальний захист населення, освіта, захист дітей, охорона здоров'я, економіка та фінанси, будівництво та архітектура, очищення влади.

В підрозділі «Сільське господарство» можна знайти інформацію про розвиток аграрного сектору в районі, програми підтримки фермерських господарств, сільськогосподарські підприємства та їх діяльність. Документи, що доступні для завантаження у форматах .doc, .docx та .zip на сайті Житомирської РДА, містять інформацію про різні аспекти сільського господарства та сільськогосподарських підприємств. Зокрема, вони стосуються обов'язкової ідентифікації та реєстрації сільськогосподарських тварин для юридичних та фізичних осіб. Крім того, документи включають зміни до програм грантової підтримки, терміни реєстрації заяв аграріїв у Державному аграрному реєстрі (ДАР), інформацію про захворювання тварин (наприклад, сказ) та інші аспекти, пов'язані з аграрним сектором. Також подані підсумки роботи агропромислового комплексу Житомирського району за I півріччя 2019 року, які можна завантажити у форматі .doc.

У підрозділах «Інвестиційна привабливість», «Соціально-гуманітарна сфера інформація», «Економіка та фінанси» та «Очищення влади» на сайті Житомирської РДА відсутня будь-яка інформація.

Підрозділ «Соціальний захист населення» присвячений темам праці та соціального захисту населення. Тут можна знайти документи про: черговість надання реабілітаційних послуг без зазначення персональних даних; експериментальний проєкт з надання найбільш затребуваних соціальних послуг запроваджено у спеціалізованому Трускавецькому санаторії «Батьківщина»; зміни в Законі України «Про статус і соціальний захист

громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»; критерії діяльності надавачів соціальних послуг та онлайн послуги внутрішньо переміщеним особам за допомогою мобільного додатку програми Дія. Ці документи пропонуються для завантаження у форматі .docx. Крім того, надана інформація щодо забезпечення підтримки одиноких непрацездатних громадян, осіб з інвалідністю та інших вразливих верств населення упродовж дії карантину. Для координації цих дій були встановлені «гарячі лінії» на рівні районів. Контактні номери телефонів створені для надання оперативної допомоги та відповідей на запитання громадян. В рамках дії карантину, «гарячі лінії» працюють відповідно до встановленого графіку роботи, щоб забезпечити постійну доступність для отримання допомоги та консультацій. Відповідальна особа, яка керує цими лініями, має на меті забезпечити ефективне функціонування системи підтримки та забезпечити відповідність потребам індивідуальних ситуацій.

Підрозділ «Освіта» присвячений галузі освіти в Житомирській області. Тут надається інформація про реалізацію освітньої політики, основні принципи освітньої реформи в Україні, включаючи концепцію «Нова українська школа» та інклюзивну освіту. Також наведено дані про програму «Шкільний автобус», яка забезпечує рівний доступ до освіти для дітей, що проживають у сільській місцевості. Загалом в Житомирському районі для здобувачів освіти, які проживають в сільській місцевості, станом на початок 2023 року наявні 149 автобусів, з них 54 віддано на потреби ЗСУ. Додатково згадується підтримка громадян України, які проживають за кордоном, та заходи, спрямовані на створення належних умов для освіти сиріт, дітей позбавлених батьківського піклування та дітей з особливими потребами. Вказано також кількість закладів загальної середньої освіти, дошкільної освіти, інклюзивно-ресурсних центрів, а також наявність укриттів і захисних споруд в закладах освіти для забезпечення безпеки учасників освітнього процесу під час повномасштабної російсько-української війни.

Підрозділ «Захист дітей» надає інформацію щодо процесу усиновлення дитини в Житомирській області. Центр соціальних служб проводить навчання для кандидатів усиновлювачів, які виявили бажання усиновити дитину. Щоб подати заяву на усиновлення, необхідно звернутися до служби у справах дітей Житомирської районної державної адміністрації з письмовою заявою та необхідними документами. До заяви додаються копії документів, що посвідчують особу, реєстраційний номер облікової картки платника податків, відомості про доходи, свідоцтво про шлюб, довідки про здоров'я та відсутність судимості, а також документ, що підтверджує право власності або користування житловим приміщенням. Заява може бути подана особисто або в електронній формі через Єдиний державний веб-портал електронних послуг та інтегровані з ним інформаційні системи Мінсоцполітики, органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Також надано звіти про діяльність служби у справах дітей за період з 2021 по 2022 роки, які доступні для завантаження у форматі .docx. Звіти містять інформацію про роботу служби протягом цього періоду і охоплюють різні аспекти її діяльності щодо допомоги та підтримки дітей.

Підрозділ «Охорона здоров'я» надає інформацію про систему медичного обслуговування населення в районі, яку забезпечує 97 медичних закладів та установ, 4 стаціонарні заклади, 24 центри первинної медико-санітарної допомоги.

Підрозділ «Будівництво та архітектура» надає інформацію про прийом та видачу документів відділом містобудування та архітектури Житомирської райдержадміністрації. Для отримання довідок або звернення з питань містобудування та архітектури можна скористатись контактним телефоном. Також у підрозділі подається перелік питань, для вирішення яких можна звернутися до відділу містобудування та архітектури: отримання містобудівних умов і обмежень на проектування будівель, отримання будівельних паспортів на забудову земельних ділянок, отримання паспортів прив'язки тимчасових споруд, методична допомога щодо виготовлення

містобудівної документації на земельні ділянки, консультації та методична допомога щодо дотримання законодавства у сфері містобудування для різних видів об'єктів.

У підрозділі «Архівний відділ» Житомирської райдержадміністрації можна знайти наступну інформацію: «Положення про архівний відділ Житомирської райдержадміністрації». Цей документ описує організацію та функції архівного відділу; назви фондів та місце їх зберігання; інформація про фонди документів, які зберігаються в архівному відділі, а також про місце їх розташування; зразки заяв для видачі довідок: зразки документів, які можна використовувати при поданні заяв для отримання довідок з архіву; нормативну базу: закони, постанови, накази та інші нормативні акти, які регулюють діяльність архівного відділу; зразки описів справ та передмов до них: приклади описів документів та інструкції щодо їх складання, а також передмови, які вводять у контекст справи. Документи завантажуються у форматі .zip. Загалом, підрозділ надає інформацію про документи, які зберігаються в архіві, процедури отримання довідок та методичні рекомендації для юридичних осіб, що працюють з архівною документацією. Також він забезпечує обробку запитів громадян, які стосуються архівних матеріалів.

Розділ «Новини» на вебсайті Житомирської РДА містить актуальну інформацію про події та новини, пов'язані з діяльністю райдержадміністрації, її підпорядкованих органів, а також інших громадських та політичних організацій, що мають важливе значення для Житомирської області. У цьому розділі можна знайти інформацію про різноманітні події та заходи, проведені Житомирською РДА, зокрема засідання районної ради, презентації проєктів та програм, конкурси, виставки, культурні та спортивні події та багато іншого. Розділ містить новини з різних сфер життя Житомирської області, зокрема з соціальної, економічної, політичної та культурної галузей. Також тут можна знайти інформацію про роботу Житомирської РДА та її підпорядкованих органів у вирішенні актуальних проблем і завдань регіону. Новини

оновлюються щоденно, що дозволяє користувачам вебсайту Житомирської РДА бути в курсі всіх найважливіших подій, що відбуваються в області. На головній сторінці вебсайту розміщуються найсвіжіші новини, які представлені в хронологічному порядку. Також створені категорії новин, такі як: топ новини, останні новини, новини району. Користувачі не можуть переглядати конкретну новину або вибирати новини за певну дату. Однак, можна використовувати теги. За допомогою тегів, користувач може швидко знайти новини, які цікавлять його або стосуються певної теми.

Розділ «Про район» містить інформацію про історію та сучасний стан Житомирського району, який розташований на території Житомирської області. У розділі можна дізнатися про територіальні межі району, його населення та розташування адміністративно-територіальних одиниць. Також надається інформація про економічний потенціал району, його основні галузі промисловості, сільського господарства та туризму.

Розділ «Громадянам» надає різноманітну інформацію з наступних напрямків: громадська рада; децентралізація та добровільне об'єднання громад; державний реєстр виборців; адміністративні послуги та державна реєстрація; оборонна робота та цивільний захист; протидія торгівлі людьми; інформація для громадян України, які проживають на тимчасово окупованих територіях; протидія домашньому насильству та консультації з громадськістю.

У підрозділі «Громадська рада» можна завантажити нормативно-правові акти у форматі .docx. Серед них: розпорядження голови райдержадміністрації, протоколи та положення. Ці документи стосуються організації та роботи громадської ради при Житомирській райдержадміністрації. Розпорядження голови можуть включати внесення змін до складу громадської ради, а положення встановлюють правила її функціонування. Протоколи зборів громадської ради містять записи про проведені засідання та прийняті рішення в період з 2019 по 2021 роки.

Підрозділ «Децентралізація та добровільне об'єднання громад» надає інформацію про процес децентралізації та можливості добровільного

об'єднання територіальних громад в Україні. У цьому підрозділі доступна наступна інформація:

- Нормативно-правова база: Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад»; «Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні»; «Європейська хартія місцевого самоврядування»;

- обговорення змін до Конституції: роз'яснення щодо впливу змін до Конституції України на реалізацію Реформи місцевого самоврядування та курсу Уряду на децентралізацію влади в Україні; порівняльна таблиця до проєкту Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)»; розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні»;

- «Добровільне об'єднання та приєднання територіальних громад»: методичні рекомендації та зразки документів;

- Рекомендації Мінрегіону щодо розроблення плану соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади;

- демонстраційні матеріали;

- відеоматеріали.

Посилання на роз'яснення щодо змін до Конституції України на реалізацію Реформи місцевого самоврядування та курсу Уряду на децентралізацію влади в Україні, порівняльна таблиця до проєкту Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)», а також демонстраційні та відеоматеріали не відкриваються.

Підрозділ «Державний реєстр виборців» надає інформацію про відповідні контактні дані і графік роботи відділу ведення Державного реєстру виборців, який знаходиться в апараті Житомирської райдержадміністрації. У підрозділі «Адміністративні послуги та державна реєстрація» надається інформація про те, що з 20 грудня 2021 року надання адміністративних послуг було припинено.

Розділ «Документи» містить різноманітні документи, пов'язані з роботою і діяльністю районної державної адміністрації. У цьому розділі можна знайти нормативні акти, рішення, постанови, доручення та інші документи, що регулюють діяльність органів місцевого самоврядування. Також тут представлена інформація про бюджет району та фінансові звіти, звіти про виконання програм, затверджених районною радою, та інші важливі документи. На вебсайті надано наступні документи та матеріали: план роботи райдержадміністрації на період 2021–2023 років; нормативні документи, пов'язані з діяльністю Райдержадміністрації; повідомлення та оголошення, що стосуються роботи райдержадміністрації; документи колегії райдержадміністрації, які обговорюються та приймаються на засіданнях; документи, що ліквідовані шляхом приєднання. Всі ці документи завантажуються у форматі .pdf та впорядковані за хронологією прийняття. У підрозділі «Нормативні документи» наведені документи, які відкриваються у форматі zip. Вони включають розпорядження начальника Житомирської районної воєнної адміністрації (ЖРВА) та розпорядження тимчасово виконуючого обов'язки голови Житомирської районної державної адміністрації (ЖРДА) за період з 2019 по 2023 роки.

Загалом, цей розділ є важливим джерелом інформації для громадян, бізнесу та інших зацікавлених осіб, які бажають ознайомитися з діяльністю Житомирської райдержадміністрації та розуміти, як відбуваються процеси управління на місцевому рівні.

В останньому розділі «Більше» міститься додаткова інформацію про різноманітні питання, які стосуються життя громади та діяльності районної влади. У цьому розділі можна знайти інформацію про медичну реформу, державні закупівлі, запобігання адміністративним порушенням та енергозбереження.

На вебсайті Житомирської районної державної адміністрації документи та інформація розміщені за наступними принципами:

- тематична категоризація. Інформація розміщена відповідно до своєї тематики, щоб допомогти користувачам знайти потрібну інформацію швидко та ефективно. Наприклад, на сайті є розділ «Сфери діяльності», який розкриває різні аспекти роботи Житомирської РДА;

- хронологічний порядок. Більшість документів впорядковано за хронологією їх прийняття або публікації. Це означає, що новіші документи розміщуються вище або на більш видимих місцях на сайті, де їх легше знайти;

- функціональна організація. Документи та інформація розміщені відповідно до функцій та завдань різних підрозділів, відділів або служб Житомирської РДА. Це допомагає організувати матеріали відповідно до відповідальності та компетенції різних структурних підрозділів;

- актуальність та оновлення. Важливим принципом є постійне оновлення документів та інформації, щоб забезпечити їх актуальність. Житомирська РДА проводить регулярну перевірку та оновлення документів на вебсайті, видалення застарілих матеріалів та додавання нових інформаційних ресурсів.

Документально-інформаційні ресурси Житомирської РДА можна розглядати як систему. Це можна зробити на основі їх структури, організації та взаємозв'язку між ними. Наявність розпоряджень, положень, нормативно-правових актів, методичних рекомендацій вказує на наявність певної системи документів, які спрямовані на забезпечення різних аспектів роботи адміністрації. Крім того, наявність структурованої контактної інформації, розкладу роботи та іншої додаткової інформації також свідчить про організованість цих ресурсів в рамках системи.

Отже, вебсайт Житомирської райдержадміністрації демонструє достатньо добре організовану структуру та наявність документально-інформаційних ресурсів, які підтримують її діяльність. Інформаційні ресурси, що надаються, охоплюють різні аспекти роботи адміністрації, включаючи нормативно-правові акти, концепції, роз'яснення, методичні рекомендації та ін. Ці ресурси відповідають потребам користувачів та надають їм зручну

можливість отримати доступ до необхідної інформації. Однак наявні непрацюючі гіперпосилання на документальні ресурси, дублювання розміщення документів, певні незручності у користувача ними (відсутнє інформування користувача про спосіб ознайомлення з документами: чи вони відкриваються в окремому вікні, чи завантажуються на пристрій користувача).

Документально-інформаційні ресурси, розміщені на вебсайті Житомирської районної державної адміністрації, можна вважати системою. Це підтверджується їх організацією та структурою, включаючи категорії документів, доступність для користувачів та можливості пошуку. Всі ці фактори сприяють зручному доступу до потрібної інформації та організації документів згідно з внутрішніми процесами та потребами Житомирської РДА.

2.3. Проблеми функціонування вебсайту Житомирської РДА як документально-інформаційної системи та шляхи їх вирішення

Вебсайт Житомирської райдержадміністрації виконує важливу роль документально-інформаційної системи, забезпечуючи доступ до офіційної інформації, документів та послуг для громадян, бізнесу та інших зацікавлених сторін. Однак, під час дослідження було виявлено кілька проблем, що впливають на ефективність та функціональність вебсайту як документально-інформаційної системи.

На вебсайті Житомирської РДА присутня форма пошуку, яка дозволяє користувачам здійснювати пошук інформації на сайті. Однак, виникає проблема з обмеженими можливостями пошуку за датою. Це означає, що користувачам може бути складно знайти інформацію, яка була опублікована на вебсайті в певний період часу. Наприклад, якщо користувачі захочуть знайти всі документи або новини, які були опубліковані протягом певного дня, тижня або місяця, вони можуть зіштовхнутися з обмеженнями форми пошуку. Для вирішення цієї проблеми необхідно оновити або розширити функціональність форми пошуку на вебсайті. Це може включати додавання

можливості пошуку за датою, діапазоном дат або використання фільтрів для обмеження результатів пошуку за датою публікації. Це дозволить користувачам зручно та ефективно знаходити інформацію на вебсайті за певними датами.

Наступна проблема вебсайту Житомирської РДА полягає у відсутньому доступі для миттєвого виведення на друк потрібного документу або тексту зі сторінки. Це означає, що користувачі не можуть легко надрукувати потрібну інформацію безпосередньо з вебсайту. Брак такої можливості може бути обумовлений відсутністю функціональності друку на сторінці або недостатньою оптимізацією для друку. Щоб вирішити цю проблему, рекомендується включити функцію друку на вебсайті. Це можна зробити, додавши кнопку або посилання для друку на кожній сторінці. Користувачі зможуть натиснути на цей елемент і отримати оптимізовану версію сторінки для друку без зайвого контенту або елементів дизайну.

При переході на сторінку «Вакансії» виникають проблеми, пов'язані з можливістю пошуку за фільтрами. Зокрема, є помилки в написанні слів і використанні деяких слів російською мовою. Крім того, інформація неструктурована, що ускладнює користувачам знаходження потрібної інформації. Для вирішення цих проблем рекомендуються наступні кроки:

- проаналізувати текст на сторінці «Вакансії» і виправити будь-які помилки в орфографії або граматиці;
- переконатися, що всі слова і фрази на сторінці «Вакансії» використовують українську мову. Замінити будь-які російські слова на українські еквіваленти;
- оптимізувати вигляд та розташування фільтрів. Розглянути можливість групування фільтрів за категоріями або темами, щоб користувачі з легкістю знаходили потрібну інформацію. Забезпечте послідовність та логічний порядок фільтрів;

- провести тестування функціоналу пошуку за фільтрами на сторінці «Вакансії» та переконатися, що фільтри працюють належним чином і користувачі можуть знайти потрібну інформацію.

На вебсайті РДА є опція завантаження документів у форматі PDF. Це означає, що користувач може зберегти файл на своєму комп'ютері. Проте, якщо документ видалять з самого сайту, втрачається можливість доступу до цієї інформації. Іншими словами, без наявності файлу на вебсайті, користувач не зможе скористатися цією інформацією.

На сторінці «Керівництво» вебсайту Житомирської районної державної адміністрації існує можливість перегляду інформації про керівників українською мовою та англійською мовою. Проте, виявлено, що інформація про першого заступника голови Житомирської районної державної адміністрації та керівника апарату Житомирської районної державної адміністрації недоступна англійською мовою. Це може обмежити доступ до інформації для англійськомовних користувачів та унеможливити їм отримання повної інформації про керівників РДА. З метою забезпечення більшої прозорості та доступності інформації, слід розглянути можливість розширення перекладу сторінки «Керівництво» на англійську мову, включаючи інформацію про першого заступника голови та керівника апарату.

На головній сторінці Житомирської районної державної адміністрації присутні корисні посилання. Однак, виявлено проблему, коли посилання на сторінку Житомирської облдержадміністрації не відкривається. Це може обмежувати доступ користувачів до важливої інформації та створювати нестабільність в навігації. Для вирішення цієї проблеми рекомендується перевірити та налагодити посилання, щоб забезпечити надійний доступ до сторінки Житомирської облдержадміністрації.

В розділі «Новини» виявлено повторення підрозділів, які вже були розміщені в розділі «РДА». Зокрема, це стосується таких підрозділів, як: «Доступ до публічної інформації» та «Звернення громадян». Повторення таких підрозділів призводить до непотрібного дублювання інформації та

ускладнення навігації для користувачів. Для вирішення цієї проблеми рекомендується видалити повторені підрозділи і забезпечити консолідацію відповідної інформації в одному розділі. Такий підхід сприятиме більш логічній та зрозумілій структурі вебсайту для користувачів.

19 березня 2022 року близько 15:00 було виявлено, що сайт Житомирської районної державної адміністрації став об'єктом атаки хакерів, які виконали несанкціонований доступ до системи та зламали її. У результаті цієї кібератаки, на сайті було розміщено звернення російських окупантів, що призвело до поширення неправдивої та провокаційної інформації [33]. Цей інцидент став серйозною проблемою для функціонування вебсайту Житомирської РДА як документально-інформаційної системи та майже призвів до порушення конфіденційності та цілісності даних.

Після виявлення злому вебсайту, пріоритетною метою було відновлення функціонування системи та видалення неправомірного контенту, який був розміщений хакерами. Однак, інформація про заходи, які були прийняті для поліпшення захисту вебсайту та запобігання подібним інцидентам, відсутня.

Загальноприйняті стандарти та кращі практики в області кібербезпеки повинні бути впроваджені для забезпечення надійності та захищеності вебсайту Житомирської РДА як документально-інформаційної системи. Це вимагає постійного моніторингу, оновлення заходів безпеки та своєчасного реагування на потенційні загрози.

Загальноприйнятими шляхами вирішення проблем функціонування вебсайту Житомирської РДА як документально-інформаційної системи є:

- технічні оптимізації. Проведення аудиту вебсайту з метою виявлення технічних проблем, таких як незавантаження сторінок, неправильне функціонування пошуку або форм, і виправлення їх. Оптимізація швидкості завантаження сторінок, використання кешування та стиснення даних допоможе покращити користувацький досвід;

- покращення навігації та структури. Ретельний аналіз поточної структури вебсайту та навігаційних елементів з метою забезпечення зручного

пошуку інформації. Це включає логічне групування розділів, використання ієрархічної структури, впровадження зручних пошукових функцій та виправлення помилок у розміщенні посилань;

- поліпшення безпеки. Забезпечення захисту вебсайту від несанкціонованого доступу і атак. Це включає використання захисних програмних рішень, регулярне оновлення програмного забезпечення та моніторинг системи на наявність потенційних уразливостей;

- тестування та зворотній зв'язок користувачів. Проведення тестувань вебсайту залежно від потреб користувачів, що допоможе виявити можливі проблеми та недоліки. Запровадження механізмів збору зворотного зв'язку від користувачів дозволить отримати цінні пропозиції та відгуки для подальшого покращення вебсайту.

Ці шляхи дозволять вирішити проблеми функціонування вебсайту Житомирської РДА як документально-інформаційної системи і покращити його ефективність, доступність та користувацький досвід для мешканців та зацікавлених сторін.

Отже, вебсайт Житомирської РДА як документально-інформаційна система стикається з кількома проблемами функціонування, які можуть негативно вплинути на його ефективність та користувацький досвід. Ці проблеми включають незручну навігацію та структуру, обмежену функціональність та недостатню безпеку. Для вирішення цих проблем рекомендується вдосконалити навігацію та структуру для зручного пошуку інформації, розширити функціональність для задоволення потреб користувачів і забезпечити належний рівень безпеки для захисту конфіденційності та недопущення несанкціонованого доступу.

Таким чином, вебсайт Житомирської РДА має достатньо добре організовану структуру зі зручною навігацією та логічним зв'язком між розділами і сторінками. Вебсайт має пошукову систему, новини та посилання

на інші державні ресурси, що сприяє зручному доступу до різноманітної інформації для користувачів. Вебсайт Житомирської РДА виконує функцію документально-інформаційної системи, що забезпечує доступ до різноманітної інформації для мешканців району та взаємодію з органами влади. Незважаючи на кілька проблем, таких як нестабільність деяких функцій та відсутність певних можливостей, вебсайт є важливим інструментом для ефективної комунікації та забезпечує доступність документів, інформації про роботу органів влади та надає можливість користувачам звернутися за допомогою. Для покращення функціонування вебсайту необхідно звернути увагу на поліпшення функціональності пошуку та забезпечення безпеки даних. Такі кроки допоможуть підвищити ефективність та задоволення користувачів при використанні вебсайту Житомирської РДА.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі узагальнено знання про теоретичні та практичні засади функціонування вебсайту Житомирської РДА як документально-інформаційної системи.

Висвітлено стан нормативно-правового регулювання діяльності вебсайтів органів виконавчої влади. Нормативно-правову базу, яка регулює діяльність органів виконавчої влади та функціонування їх вебсайтів, складають: Конституція України, Закони України «Про інформацію», «Про державну службу», «Про місцеві державні адміністрації», «Про забезпечення функціонування української мови як державної»; Постанови Кабінету Міністрів України «Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади», «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо функціонування офіційних вебсайтів органів виконавчої влади»; Наказ Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України, Державного комітету зв'язку та інформатизації України «Порядок функціонування вебсайтів органів виконавчої влади»; Наказ Міністерства цифрової трансформації України «Вимоги до дизайну офіційних вебсайтів (вебпорталів) органів виконавчої влади та офіційних вебресурсів, що пов'язані з діяльністю органів виконавчої влади, та Єдиного вебпорталу Кабінету Міністрів України». Розглянута нормативно-правова база встановлює вимоги до інформаційної структури вебсайту, до системи керування інформаційним вмістом вебсайту та дизайну офіційних вебсайтів органів виконавчої влади, які регулюють вигляд та оформлення цих вебсайтів. Окрема увага приділяється дотриманню вимог щодо забезпечення функціонування української мови як державної на вебсайтах органів виконавчої влади.

Розкрито поняття системи, її структуру та функції. З'ясовано значення терміну «система», який розуміється як сукупність різних функціональних одиниць (біологічних, людських, інформаційних тощо), які пов'язані із

середовищем і слугують для досягнення певної загальної мети шляхом дії над матеріалами, енергією, біологічними явищами та керування ними. З'ясовано, що вона має свою структуру та визначається розміщенням і взаємозв'язками елементів системи при виконанні нею своїх функцій. Структура системи є однією з основних категорій і визначає стійкий порядок розташування елементів системи та їх зв'язки в просторі та часі. Структура системи – це сукупність необхідних і достатніх для досягнення цілей відношень (зв'язків) між її компонентами. Висвітлено поняття основних (призначення системи) і неосновних (позитивних, негативних, нейтральних) функцій системи.

Розглянуто вебсайт як документально-інформаційну систему. Ознаками системності є наступні його характеристики: елементарний склад (складається з елементів, яким виступають сторінки, посилання, тексти, зображення, відео, функціональні елементи (кнопки, форми), бази даних, сервери та інші компоненти, що забезпечують роботу сайту); мережева структура (містить багато елементів, які взаємодіють між собою та утворюють мережу зв'язків). Структурними компонентами вебсайту є: наявність масиву документів, засобів інформаційного пошуку, техніко-технологічних засобів фіксування, зберігання та представлення інформації, що існує у вигляді організованої сукупності електронних документів та їх зв'язків. Метою функціонування вебсайту є розміщення у мережі «Інтернет» інформаційних матеріалів про діяльність райдержадміністрації, її апарату, структурних підрозділів та органів виконавчої влади, що діють на території району шляхом впровадження та використання сучасних інформаційних технологій для надання інформаційних та інших послуг громадськості. Вебсайт виконує інформаційно-комунікаційні функції супроводу діяльності РДА, забезпечуючи її взаємодію з громадянами та іншими суб'єктами підпорядкування. З'ясовано, що вебсайт РДА є відкритою системою, оскільки він взаємодіє з навколишнім середовищем, включаючи користувачів, інші вебсайти, соціальні мережі та інформаційні ресурси. Він надає можливість користувачам звертатися з запитаннями, залишати відгуки, отримувати актуальну інформацію та послуги, а також

обмінюватися думками через соціальні мережі та інші комунікаційні канали. Засоби зворотного зв'язку, електронна пошта та чат-боти, дозволяють забезпечити швидко і ефективно комунікацію між РДА і користувачами, вирішувати їхні проблеми та задовольняти їхні потреби.

Проаналізовано організацію та функціональні можливості вебсайту Житомирської РДА. Було встановлено, що вебсайт має добре організовану навігацію, зручний розподіл елементів дизайну та логічний зв'язок між розділами і сторінками. Структура вебсайту РДА організована у вигляді тематичних рубрик і підрубрик, що допомагають користувачам легко знаходити необхідну інформацію. На сайті присутні статичні, динамічні та поточні матеріали, які регулярно оновлюються відповідно до їх актуальності. Функціональні можливості вебсайту Житомирської РДА охоплюють надання суспільно-важливої інформації відповідно до тематичних рубрик і підрубрик вебсайту; надання поточної новинної інформації; пошук інформації за допомогою пошукової системи; забезпечення комунікації з органами влади, використовуючи розміщені на сайті форми звернення; надання відкритого доступу до архіву документів, який містить рішення районної ради, розпорядження голови райдержадміністрації тощо; забезпечення взаємодії з іншими органами державної влади.

Досліджено структуру та зміст документально-інформаційних ресурсів вебсайту Житомирської РДА. Вебсайт Житомирської РДА демонструє наявність та достатньо добре організовану структуру документально-інформаційних ресурсів (нормативно-правові акти, концепції, роз'яснення, методичні рекомендації тощо), які відображають різні аспекти діяльності адміністрації. Ці ресурси відповідають потребам користувачів та надають їм зручну можливість отримати доступ до необхідної інформації. На вебсайті Житомирської РДА документи та інформація розміщені за принципами тематичної категоризації; хронологічний порядку; функціональної організації;

актуальності й оновлення. Документально-інформаційні ресурси Житомирської РДА можна розглядати як систему на основі їх структури, організації та взаємозв'язку між ними.

Визначено проблеми функціонування вебсайту Житомирської РДА як документально-інформаційної системи та окреслено шляхи їх вирішення. До проблем можемо віднести часткову невідповідність дизайну вебсайту вимогам, які зазначені в постанові Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо функціонування офіційних вебсайтів органів виконавчої влади» від 12 червня 2019 року; відсутність функціоналу для забезпечення повноцінного доступу до інформації громадянам з особливими потребами; обмежені можливості пошуку за датою; відсутність доступу для миттєвого виведення на друк потрібного документу або тексту зі сторінки; проблеми, пов'язані з можливістю пошуку за фільтрами при переході на сторінку «Вакансії»; непрацюючі гіперпосилання; непотрібне дублювання інформації через її розміщення у кількох підрубриках; вразливість вебсайту до хакерських атак. Для покращення функціонування вебсайту Житомирської РДА рекомендується провести технічну оптимізацію, покращити навігацію та структуру, забезпечити безпеку та включити тестування та зворотний зв'язок користувачів.

Попри зазначені проблеми, в цілому вебсайт Житомирської РДА виконує роль документально-інформаційної системи, яка забезпечує широкий доступ до різноманітної інформації для мешканців району і сприяє ефективній комунікації з органами влади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Законодавчі та нормативно-правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996. Поточна редакція 01.01.2020. База даних «Законодавство України». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 12.03.2023).

2. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992. №2657-ХІІ. Поточна редакція 31.03.2023. База даних «Законодавство України». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 25.05.2023).

3. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993. № 3792-ХІІ. Втрата чинності 01.01.2023. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> (дата звернення: 15.02.2023).

4. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09.04.1999. № 586-ХІV. Поточна редакція 01.01.2023. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text> (дата звернення: 24.05.2023).

5. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015. № 889-ХІІІ. Поточна редакція 31.03.2023. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 24.05.2023).

6. Про електронні довірчі послуги : Закон України від 05.10.2017. 2155-ХІІІ. Поточна редакція від 01.01.2023. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19> (дата звернення: 24.05.2023).

7. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 25.04.2019 . № 2704-ХІІІ. Поточна редакція 31.03.2023. База даних «Законодавство України».

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text> (дата звернення: 24.05.2023).

8. Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади : Постанова КМУ від 04.01.2002. №3-2002-п. Поточна редакція 25.09.2021. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3-2002-%D0%BF#Text> (дата звернення: 24.05.2023).

9. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо функціонування офіційних веб-сайтів органів виконавчої влади : Постанова КМУ від 12.06.2019. №493-2019-п. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/493-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 23.05.2023).

10. Порядок функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади : Наказ Державного комітету інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України, Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 25.11.2002. № 327/225. Поточна редакція 27.03.2015. База даних «Законодавство України» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1022-02#Text> (дата звернення: 12.03.2023).

11. Про затвердження Порядку інформаційного наповнення та технічного забезпечення Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади та Порядку функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади : Наказ Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України, Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 25.11.2002. № 327/225. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1021-02#Text> (дата звернення: 13.02.2023).

12. Про затвердження вимог до дизайну та порядку погодження проектів дизайну офіційних веб-сайтів (веб-порталів) органів виконавчої влади та офіційних веб-ресурсів, що пов'язані з діяльністю органів виконавчої влади, та Єдиного веб-порталу Кабінету Міністрів України : Наказ

Міністерства цифрової трансформації України від 23.06.2022. № 57. Поточна редакція 05.08.2022. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0785-22#Text> (дата звернення: 02.05.2023).

Офіційні сайти/портали підприємств, установ, організацій та їхні офіційні сторінки/блоги у соціальних мережах

13. Житомирська РДА: *Офіційний вебсайт*. URL: <https://zhtrda.zht.gov.ua/> (дата звернення: 24.05.2023).
14. Житомирська РДА: *Офіційна сторінка в соціальній мережі «Фейсбук»*. URL: https://www.facebook.com/zhytomyrrda_ (дата звернення: 24.05.2023).

Наукові, довідкові, навчальні видання

15. Адміністративні послуги: стан і перспективи реформування : зб. матеріалів / за ред. В.П. Тимошука, О.В. Курінного. Київ: Центр політико-прав. реформ, 2015. 428 с. URL: http://cnap.in.ua/wp-content/uploads/2017/03/АП_стан-і-перспективи_2015.pdf (дата звернення: 17.05.2023).
16. Актуальні вимоги до веб-сайтів в Україні: правові аспекти. *Dlf attorneys-at-law*. URL: <https://dlf.ua/ua/aktualni-vimogi-do-veb-sajtiv-v-ukrayini-pravovi-aspekti/> (дата звернення: 24.05.2023).
17. Базові поняття і терміни веб-технологій / А. Кільченко та ін. Київ: ІТЗН НАПН України, 2014. 49 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/6472/1/БАЗОВІ_ПОНЯТТЯ.pdf (дата звернення: 11.04.2023).
18. Білова Т. Г., Побіженко І . О. Модель інформаційного наповнення сайту органу державної влади. *Системи обробки*

інформації. 2018. Вип. 1. С. 27–31. URL: <https://journal-hnups.com.ua/index.php/soi/article/view/soi.2018.152.04/749> (дата звернення 01.06.2023).

19. Важинський С. Методика та організація наукових досліджень. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2016. 260 с. URL: http://lib-net.com/content/11020_Stryktyra_sistemi.html (дата звернення: 01.02.2023).

20. Вебдоступність сайтів державних органів влади. Звіт за результатами моніторингу. 14 June 2022. *Офіційний вебсайт ПРООН в Україні*. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/web-accessibility-government-authorities-websites-report-monitoring-results> (дата звернення 01.06.2023).

21. Євчук Л. Методологія наукових досліджень. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2016. 144 с. URL: <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/24> (дата звернення: 01.03.2023).

22. Конспект лекцій з дисципліни «Менеджмент за видами економічної діяльності» для здобувачів вищої освіти освітньо-наукової програми (підготовки докторів філософії) спеціальності 073 «Менеджмент» / уклад. П. Коренюк. Кам'янське: ДДТУ, 2018. 295 с. URL: <https://www.dstu.dp.ua/Portal/WWW/practic/7-33-kl98.pdf> (дата звернення: 03.02.2023).

23. Корж І. Веб-сайти органів державної влади та органів місцевого самоврядування: механізми доступу до публічної інформації. *Інформація і право*. 2018. № 2. С. 9–16. URL: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2018.2\(25\).270655](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2018.2(25).270655) (дата звернення: 29.12.2022).

24. Корнута В. А., Корнута О. В. Вебсайти органів влади як основний інструмент G2C в е-урядуванні. *Ефективна економіка*. 2019. № 8. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/8_2019/41.pdf (дата звернення: 10.03.2023).

25. Масікевич Ю. Г., Шестопапов О. В., Негадайло А. А. Теорія систем в екології. Суми: Сум. держ. ун-т, 2015. 330 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/324242365.pdf> (дата звернення: 22.02.2023).

26. Розробка сайту для державних органів. *Україна Громад*. URL: <https://ukraina.org.ua/rozrobka-saytu-dlya-derzhavnikh-organiv> (дата звернення: 22.02.2023).

27. Серов Ю., Матієшин Л. М. Проблеми функціонування веб-сайтів міських рад невеликих міст України. *Наукові праці Донецького національного технічного університету*. Серія: обчислювальна техніка та автоматизація. 2014. № 2. С. 94–100. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npdntu_ota_2014_2_1 (дата звернення: 07.01.2023).

28. Сидоренко А. Організація роботи з документами в діяльності органів місцевого самоврядування: сучасний вимір. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2019. Т. 1. С. 73–81. URL: <https://doi.org/10.32461/2409-9805.1.2019.165321> (дата звернення: 12.04.2023).

29. Системний менеджмент: навч. посіб. для здобувачів ступеня д-ра філософії за освіт.-наук. програмою «Менеджмент» / уклад. М.О. Кравченко. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 112 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/46469/1/Systemnyi_menedzhment_KL.pdf (дата звернення: 14.02.2023).

30. Системний підхід і системний аналіз. *Українська педагогіка*. URL: <https://ukped.com/materialy/onpd/3709-systemnyi-pidkhd-i-systemnyi-analiz.html> (дата звернення: 27.02.2023).

31. Теорія систем і системний аналіз: навч. посіб. / А. Є. Ачкасов та ін. Харків: ХНУМГ, 2014. 167 с. URL: https://eprints.kname.edu.ua/38976/1/2011%2016Н%20печ.%20Охрименко_ТСт аСА.pdf (дата звернення: 03.02.2023).

32. Толокнов А. А. Аналіз доступності сайтів органів державної влади. *Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру (з нагоди 30-річчя проголошення незалежності України та 25-річчя прийняття Конституції України)*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 21 трав. 2021 р.). Одеса. 2021. Т. 1. С. 589–592. URL: <https://hdl.handle.net/11300/15165> (дата звернення: 23.12.2022).

33. Хакери зламали сайт Житомирської РДА та розмістили звернення російських окупантів. *Інститут масової інформації*. URL: <https://imi.org.ua/news/hakery-zlamaly-sajt-zhytomyrskoyi-rda-ta-rozmistyly-na-nomu-zvernennya-rosijskyh-okupantiv-i44476> (дата звернення: 16.05.2023).

ДОДАТКИ
ДОДАТОК А
МОДЕЛЬ РДА ЯК ВІДКРИТОЇ СИСТЕМИ

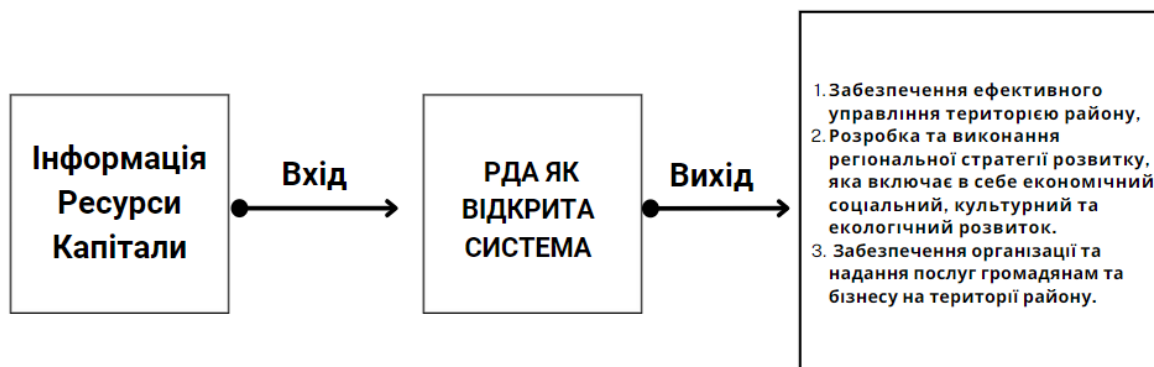

Рисунок 1 – Районна державна адміністрація як вікрита система

Примітка: розроблено автором.

ДОДАТОК Б

ВЕБСАЙТ ЯК ДОКУМЕНТАЛЬНО-ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА

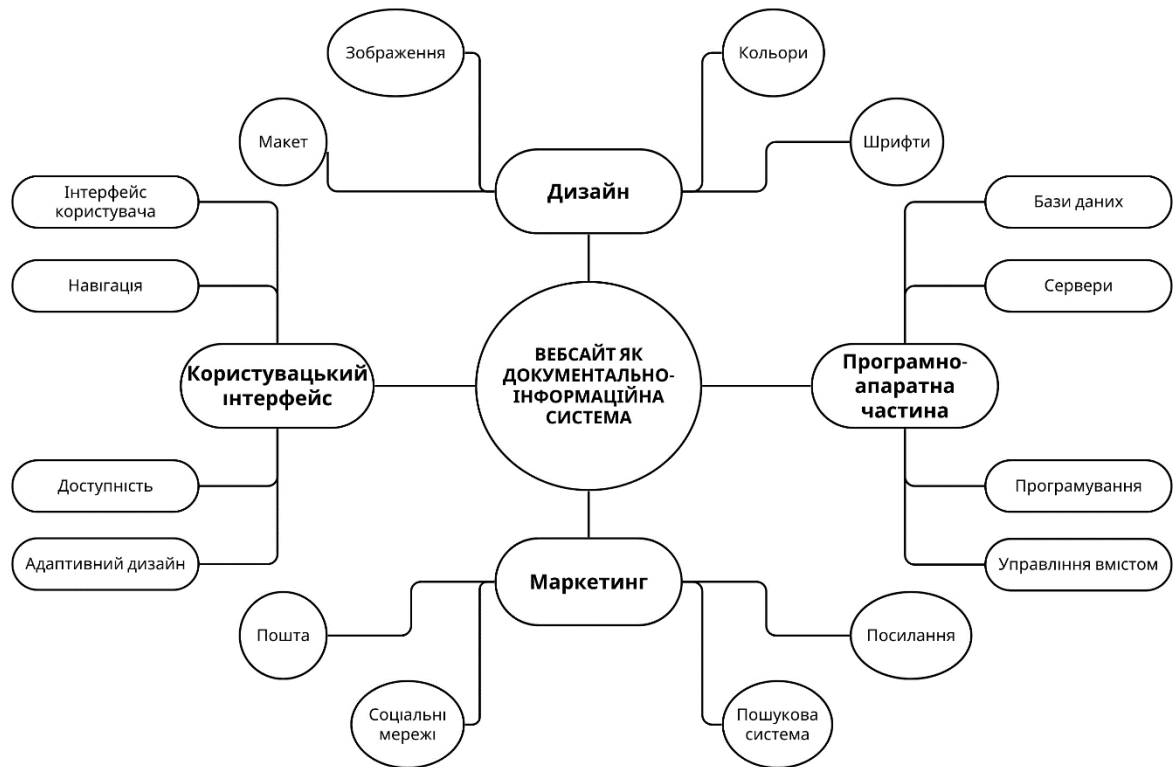

Рисунок 1 – Схема вебсайту як документально-інформаційної системи

Примітка: розроблено автором.

ДОДАТОК В

ВЕБСАЙТ ЖИТОМИРСЬКОЇ РДА ЯК ДОКУМЕНТАЛЬНО-ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА

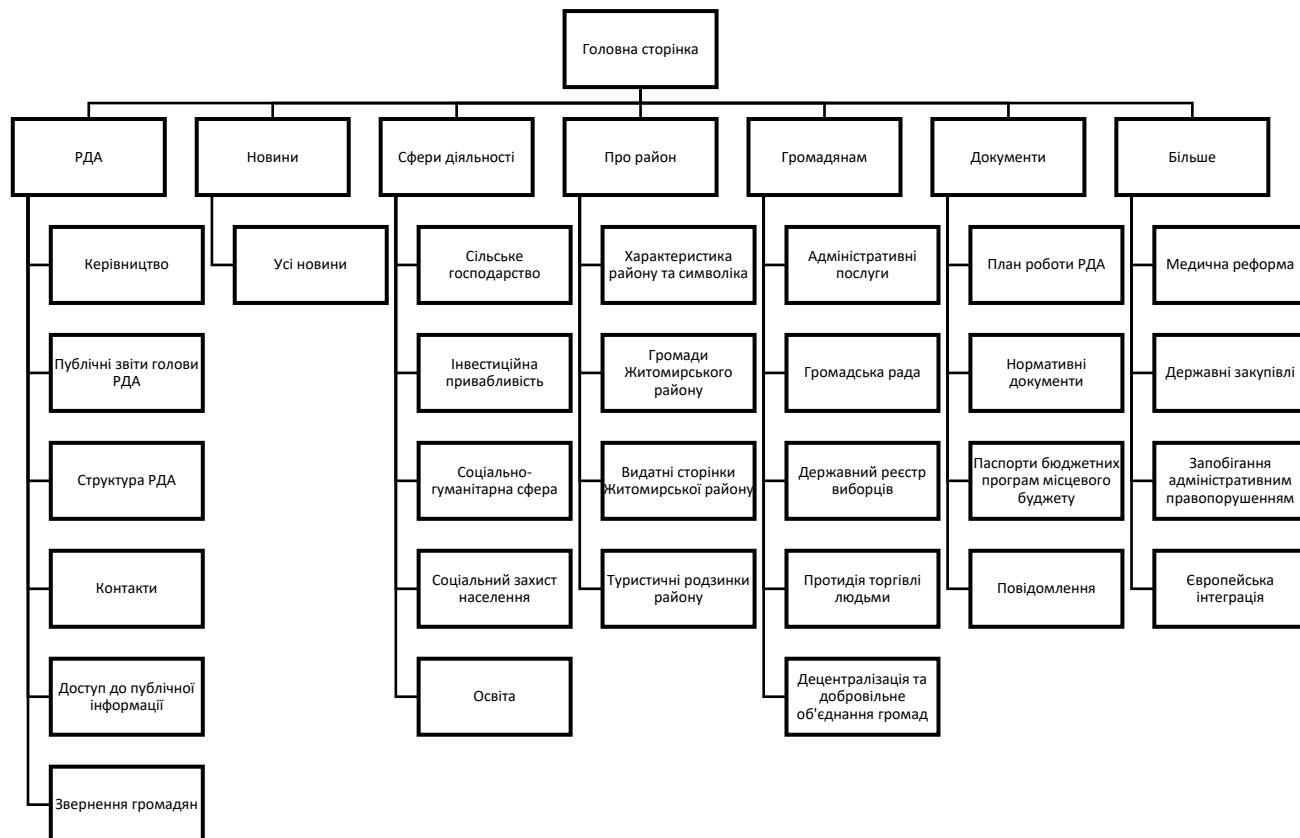

Рисунок 1 – Схема вебсайту Житомирської РДА як документально-інформаційна система

Примітка: розроблено автором.